Кубикашка колица

лиферујем у најбољој изради и **на велико.** По жељи шаљем на углед.

Кароль Мећери
Стари Бечеј (Бачка)

КУВЕРТЕ

у свим величинама разне квалоће. Роба првораредна. С тиском или без тиска. Умјерене цијене. Производи и разашиље брзо

В. Вошицки
творница куверата
Копривница, Хрватска.
Узорци на захтјев бадава.

Против хладноће

Најбоље средство предохране или против раздражења коже, црвенила и свих неповољних последица оштрог ваздуха и хладноће, јесте редовна употреба **Помаде Симон (CRÈME SIMON)** чувене француске марке која лечи, очвршћава и омекшава кожу и спречава је да се суши и пуца.

J. SIMON & Cie., PARIS,
59. Faubourg St. Martin.

Ципеларска Обрт
Иван Кроис
Марибор, Корушка 18
Ручна дела из властите радионе, утем. г. 1882.
Тражите ценике.

Велетрговина
П. Теслић и друг
Сисак
продаје почам од 25 литара даље, уз цену од К 32·— по литри на више, изворну шљивовицу из властитих пецара и дупло рафиновану жесту са свог складишта у Сиску.

ВИОЛИНА

и осталих музичких инструмената, као и прибор за исте, добићете у највећем избору само у трговини

Рајића и Вуковића, Београд
Кнез Михаилова улица 31, угао.
Ценовник на захтев шаљемо беспл. Продаја: на велико и на мало.

Најновија књига:

РАСТКА ПЕТРОВИЋА

Бурлеска господина Перуна Бога Грома.

Цена 10·— дин.

Изашла као 3. свеска

Библиотеке „Албатрос“

у издању

Свесловенске Књижарнице

М. Ј. Стефановића и Друга

Београд, Поенкареова ул. 36.

нераздериве каучук-пете за ципеле

Речи „Злочинци на престолу“ (ћирилицом) из доњег огласа, треба исећи да би се могло учествовати на нашем конкурсу објављеном на 17. страни.

Још неколико комплета сензационог романа из недавне прошлости, који је изишао у 22 брошуре са 20 слика и био разграбљен

„Злочинци на престолу“

у самој ствари низ истинитих доживљаја чланова дома Хабсбурговаца, чија је публикација изазвала највећу сензацију, може се добити по цени од

Динара 10·— по комплету

по избору ћирилицом или латиницом, ако се новац пошаље унапред на администрацију

„Илустрованог Листа“, Београд.

Još nekoliko kompleta senzacionog romana iz nedavne prošlosti, koji je izišao u 22 brošure sa 20 slika i bio razgrabljen

„Zločinci na prestolu“

u samoj stvari niz istinitih doživljaja članova doma Habsburgovaca, čija je publikacija izazvala najveću senzaciju, može se dobiti po ceni od

Dinara 10·— po kompletu

po izboru ćirilicom ili latinicom, ako se novac pošalje unapred na administraciju

„Ilustrovanog Lista“, Beograd.

Штампа и одговорни уредник за штампарију и лист Иван Зрнић, Београд, Косанчићева улица 22. Телефон број 1751.

Појединн број
1·— динар.

Поштарина плаћена.

Појединн број
1·— динар.

ЗАБАВНИК

Илустрованог Листа

Независан породично-забавни лист. Уређује одбор. Излази сваке суботе.

Број 4. **Београд, 28. I. 1922.** **Година I.**

„Отац Небесни“.

Маргерита Рењо.

С француског.

Још прошле зиме, мала Ноел Жак, коју су сви звали Лола, није ни мало умела да пази на своје здравље, навукла је на себе назеб, те је јако кашљала. Увече, када би се враћала из атељеа са великим картоном испод мишке, у рђавој већ похабаној хаљини, која јој покриваше њено анемично тело, са мушким филцаним шеширчићем враголасто накривљеним на кратко ошишаној коси, вазда би се чула како кашље докле је год ишла уза степенице. Када би стигла на шести спрат, она би ту подуже застала, наслонивши се на ограду степеница, да се издува и да јој прође напад кашља.

Тада би чича Мистрал нагло отворио врата која су се налазила до њених врата на истоме спрату, те би је својим провансалским нагласком почео очински да грди.

— Шта сте се прилепили за тај Париз, питам ја вас, када имате, хвала Богу, цео Југ, где год хоћете! И небо плаво и море и дивне пределе Провансе, па да уживате вашу младост?... Шта имате да очекујете од јадног занимања, коме сте се предали? — Он јој је то поновио већ стотину пута и никад му не би било доста да јој то опет говори... — Чамити и плеснивити по атељеима... јадни науче мансардски, узалуд ћапате на томе платну ваше илузије проткане надом!.. И талента... поезије,... можда и непосредности и истине да је пуна ваша палета... великих прохтева... снова да поправите свет... Шта мари! Свршетак је вазда један исти... беда и бол у срцу... ничега у пећи и ничега у трбуху! То вам је полагани пад и убрзано спуштање са степеница... Сања се... чувено име, слава, срећа и богатство или само усхићеност уметничка, пијанство стваралачко... И једнога јутра човек се разбуди, погледа се и види једног бедног просјака како трчи од атељеа до атељеа, погрбљених леђа, тресући главом и ту стоји испред младежи, која му се смеје, само зато, да би зарадио парче хлеба, да не умре од глади! Ах! Ах! Снови старога модела... Шта је све Париз од њих начинио?!

Тада се он окрете стрмоме прозорчићу кроз чије најниже окно стојаше тамно и нејасно оцртана кратка перспектива париских кровова, забата и димњака, и са песницом стаде да прети вароши.

Он изгледаше страховит са својом изгладнелом силуетом, огрнутом у прљави, широк огртач, са својим бледим лицем, уоквиреним дугом косом, са густом проседом брадом и са зажареним очима у којима је пламтео сатански бес и са својим крезубим устима, која нервозно дрхтаху...

— Да, граде несреће, аде, са сежњима једне хоботнице, шта то учини од оних снова старога модела?...

Одједном, он нагло приђе Лоли, која га слушаше са подсмешљивим изразом лица, без и мало саучешћа и удари је по рамену:

— Мала моја, вама је познат мој живот и моја прошлост... па лепо, ето шта вас чека!... Бежите, бежите... бежите док је још време!

Лола заврте својом као у птице малом главицом, њеном ружном и духовитом главицом и са једним покретом који исказиваше ванредну енергију рече:

— Ви говорите глупости, чича Мистрале... Па онда, ви ме никада нећете видети тамо, нећете ме видети да стојим на вашем месту на пи за све Небесне Оцеве!...

Она стаде да се несташно врти у највећем смеху. Мећутим њено покретљиво лице поче помало да дрхти, а глас јој поста мало пригушен.

— То је ружно, рече она, да ви злоупотребљујете ваше искуство, покушавајући да ми убијете смелост; једна сирота, слаба жена, која се бори у гужви за један узвишени идеал, ви врло добро знате да не може да допусти, да јој се храброст одузима! А после, све то што казасте, на што то? Ја ћу можда да будем и побеђена, али својевољно, ја никада нећу одступити са мога пута.

Пошто то изговори, она се упути у свој стан, ударајући о патос својим малим ножи-

цама које беху у рђавим већ изношеним ципелама, да је све јечало а стари неуспели сликарски ученик оде гунђајући, у своју мансарду.

Другога дана, Лола је, као и увек, опет нашла свежањ цвећа на дасци прозорској, који беше начињен ванредно укусно у уметничкоме поретку, са познавањем склада боја, које је стари уметник тако добро познавао.

Лола стаде да виче кроз врата:

— Опет једна будалаштина, »Оче Небесни!«... Ви се никад нећете опаметити? Ја бих се смела да кладим, да ћете ви сутра постити целог дана... Ја вам забрањујем да још једном то учините.

Са насладом, она гурну цело своје мало лице у мирисне цветне крунице. Она обожаваше цвеће и нигда јој не би било доста да наслика, да понавља онај варљиви труд једног уметника, који жели да прикаже не само живот бића и ствари, већ и нематеријални дух, недостижни и божански, који истиче и струји из тог живота.

Али по несрећи, цвеће је скупо а брзо вене; поруџбине беху ретке, слике се продаваху тешко а свакидањи живот постајаше све тежи и тежи.

Велики цветни снопови чиче Мистрала, то беше највећа радост, највеће задовољство, највећа раскош у малој, светлој и пренуној собици, која је Лоли служила као атеље, у којој је сиромаштво сакривено било испод јефтиних стварчица и украса и разних оних дрангулија које су потребне сликару...

Она је имала то уверење — од како је неку слику добро продала била — да јој то цвеће доноси срећу и да је води успеху.

Када је она то једнога дана поверила овом добричини, она виде, како се јадно и постарело лице овог сиромашка одједном разведрило неописаним узбуђењем. Тада га она стаде да дира:

— А?... хоћете ли ми опет рећи да бежим... да бежим што брже... ви стари неверниче?

Она се са њиме пристојно шалила, седећи, онако мала, на великој округлој столици, а он врћаше својом старачком главом обраслом у чекиње, замуцкујући, извињавајући се, онако збуњен, а све то није га ни најмање уздржавало, да одмах сутрадан, када би је чуо да кашље њеним постојаним кашљем, понови своје псовке и да опет падне у јарост.

Она се са њиме упознала у једноме атељеу, где је, још... од памтивека, како тврде најстарији сликари да су га ту вазда виђали — сликарима служио као модел за Оца Небесног и за све остале свеце у рају. Његов лик беше веома променљив, он се мењао према сваком осећају — од небесног блаженства па до мученичких болова, пролазећи кроз све ектазе, те је ради те особине био познат и тражен. Али, по несрећи, његов несгодан карактер, његове вечите псовке, његови изнуђали захтеви чинили су да су га сви мрзели.

Тако га прозваше »Отац Небески«, сви су га исмевали и сви су га се бојали.

Лола пак, која је имала чудноват укус, одмах се беше заинтересовала за њега; она са њиме није слагала као и сви други, а и често би га пецкала, али би јој он увек по своме обичају умео да одврати; па ипак зато, они обоје осећаху, да се нека тајна симпатија, они неки нејасни осећаји који не могу да се одреде, и које није потребно да се искажу, спују између њих.

А када је морала да напусти мали атеље, који је имала у улици Паси, пошто није била у стању да плаћа кирију, он јој је онда нашао ову малу светлу и пријатну собицу, у којој данас станује. На тај начин мала Лола, коју цео свет сматра као ветрогоњу и Отац Небесни од кога се сви клоне, посташе суседи; уосталоме, они су мало имали од тог суседства; стари особењак нигда није отворио врата од своје мансарде малој уметници, а она опет ретко позиваше старога да јој дође у посету: они су се налазили у узаноме ходнику.

Али ове зиме кашаљ мале Лоле одједном постаде тежи и озбиљнији но икада; четири дана она се са њиме борила; петога дана не дође у атеље; пред вече једна од њених пријатељица дође да је види! Она нађе Лолу како се тресе од грознице у своме маломе гвозденоме кревету; дубок, сухи кашаљ тресаше њено јадно, слабачко тело. Она се отимаше и покушаваше још да се шали... »То није ништа, чврста је ово чаура... са два прашка кине...« Али одмах после тога, она слабијим гласом поче да казује: »Прошле ноћи, био ме је страх да не умрем... овако сасвим сама!... Ветар је грозовито завијао ту на тавану... ја сам бунцала... привиђало ми се... то беше страховито!«

Међу самохраним париским бескућницима лако и брзо наступи преданост и љубав; ова њена пријатељица, која се звала Жоржета Гол, сликала је аквареле; она се намести поред узглавља болеснице, да је негује. Она дозва и лекара. Лекар стави дијагнозу: тешко запаљење плућне марамице. Затим он даде многа упутства и наређења и љутито поче да говори о лакомислености цврчка који све лето нева под ведрим небом на прозорчићу свога шестог спрата, мислећи да је у рају а када дође зима, умире од зиме, изнемоглости и малокрвности између четири зида свога тавана.

Све што он беше наредио, ничега није било: ни ватре у пећи, ни топлих крпа да се мећу на груди, ни лекова, врло много лекова да се сузбије болест и још пуно других ствари да се крепи тај слаби организам... вино, месо, добра храна, различита јела, воће, да би се увеличао прохтев за једење... Уз то је још наредио и весело друштво око болеснице, цвеће,

разне ствари, што веселе око и дају расположење, тишину, одмор... Главна је ствар душевна јачина! После свега овога, првих дана пролећа мала шевица могла би поново да прне.

— Ја имам још само петнаест франака до краја месеца, — шапташе Лоли, пошто је лекар отишао.

— Ја имам двадесет и седам, — одговори јој Жоржета, побледевши. — Шта ћемо да радимо?

Она мишљаше на болницу. Лола размишљаше неколико часака, па онда слабим, пригушеним гласом рече:

— Иди да нађеш Оца Небесног и све му испричај; само викни га, да изиђе у ходник, пошто он, чини ми се, не воли да се иде код њега.

Од тога дана мала болесница није оскудевала ни у чему, у соби је горела пећ, а у вазама беше цвећа; она је имала све лекове и разна хранљива јестива, и меса и воћа, па чак и топлога рубља.

Све се то налазило остављено на прозорској дасци, а врећу угљена најпре пред вратима; али, самога Оца Небесног поготову нису ни видели или су га видели одвећ ретко. Лудачки је радио, радио прекомерно: седео је као модел целога дана а, изгледа, да је седео и ноћу.

Лола се беше размазила; она је живела у заносу, по својој нарави не мислећи ни на шта; имала је незнатне болове, снага јој се враћаше, она је уживала у одмору, она је се сад налазила у сну своје обезбеђености и благостања. Жоржета Гол напротив, она је била узнемирена, вребала је старога да га задржи у ходнику, али га је са муком тек ретко могла да задржи само за који часак.

— Господине Мистрале, ми злоупотребљујемо вашу доброту, ја бих могла свакодневно помало да радим; ја ћу гледати да изиђемо на крај са овим што имамо; ја вас молим, да нам више ништа не доносите, живот је тежак за сваког!

Он управи на њу свој поглед; очи су му пламтиле грозничавом, необичном ватром, лице му изгледаше зачуђено; он упита:

— Је ли боље малој? То је најглавније. Ја сам добио неко наследство, ког ће ми врага! Талира имам пуну стамњачу!...

Прљав, мистериозан, у поцепаном, појатом широком огртачу као неко привиђење, разбарушене косе, и у чарапама, кад то рече, он журно оде у своју собу.

Једнога јутра, сумор зиме уступи место првим зрацима пролећа; велики бумбар ударао је о окно прозора, унаоколо птице цвркутаху.

— Отвори мало прозор, рече Лола својој пријатељици, да би ме сву могло сунце да огреје; чини ми се као да чујем како расте трава по скверу; кроз десетак дана изнићиће из куће.

Она лежаше спружена на једној столици за одмор и удисаше мирисни ваздух, ваздух обновљене природе, врпољећи своју главицу тамо-амо по узглавнику.

— Како је леп живот! — рече она, — само ме је Отац Небесни заборавио; види само како су ми нарцисе увеле; надам се, да ће ми он вечерас нових донети.

И доиста пред вече зачуше се кораци по степеницама и у ходнику; вратаров глас понајвише се чуо. Жоржета устаде и отвори врата. Тада јој рекоше: Отац Небесни малочас умро је напрасно у једноме атељеу, за време док је седео као модел неком сликару. Он је преминуо у својим драперијама небесним, да није ни гласа пустио, без и једног узвика и жалбе; мислило се да је умро од капље; али када дође лекар да утврди смрт, он је сазнао грозну истину: старац беше умро од глади; пуна три дана он не беше ништа окусио!

И са горчином, поготову карајући, вратар пребациваше:

— Шта је овај стари све куповао, то се не да ни замислити! У нашем крају свакоме је по нешто дужан... месару, колачару, апотеци, трговцу угљена, па до велике цвећарске радње на булвару, у коју је долазио поготову посведневно, а уз то је још у последње време радио као нигда до сада! Дођоше горе у мансарду, да по обичају учине попис. Ништа не нађоше: само један кревет, неке справе, платно сликарско и неколико књига.

Жоржета, притиснув руком срце које јој силно удараше, врати се у светлу собу, обасјану сунцем. Лола се играла својим малим прозрачним ручицама у сунчевој светлости и, као да није ништа ни чула, она рече:

— Ти ћеш ми донети свежега цвећа, је ли? Маргерита Рењо.

Ларма убија.

Интересантан је покрет енглеских психоаналитичара и медицинских капацитета противу ларме, у последње време.

„Свет и не слути колико је људи ларма убила и убија, а крајње је време да се јавноме мњењу једном већ отворе очи о великим опасностима које проистичу од ларме, као и о томе која је огромна количина енергије која се ту непотребно троши и пропире.“ То су речи ректора лондонске политехнике, професора Хенрија Спунера, написане у уводу једне његове расправе, у којој расветљује питање о скроз штетном утицају ларме, нарочито великоварошке хуке и буке, на наш живчани са-

став, а даје и практичне савете како се то зло може да умањи.

Ларма по улицама потиче претежно од рђаве градње истих, јер рђави путеви проузрокују много више галаме од добрих путева. Највећу халабуку подижу несумњиво аутомобили, а нарочито теретни — камиони — који су, додуше, прошастих година правили још већи пакао, јер су били несавршенији. У данашње време најскупљи аутомобили не чине више никакву ларму и највише да зује као бумбари. Али како смо далеко још од идеала кад се ниједан аутомобил неће чути! Уосталом, све се то да умањити, како је напоменуто, поправком путева.

Енглеском професору смета и писак локомотива и он предлаже да се уведу мелодичне сирене, благогласне и благозвучне, као што су то већ учиниле неке железничке компаније или пак макар и звоњење, као у Америци, које мање шиба по нервима од страховитог писка!

Па онда писаће машине по канцеларијама, које многом озбиљном мислиоцу просто одузимају сваку могућност да усредсреди своје мисли. Срећом, пронађена је писаћа машина која ради без икаква шума и потребно је само да људи увиде колико им ларма скраћује живот, па ће тај тип писаће машине потиснути све остале типове.

Па ларма по ходницима и степеницама кућа, која би се дала угушити дебелим ћилимовима!

Исти је случај у занатима и у индустрији. На пример све чекиће, нарочито тежег калибра, ваља заменити хидрауличним пресамачекићима, које раде без шума. Онда нећемо имати апсурдних случајева да нам чак и који радник оглуви од халабуке.

Др. Спунер је врло доследан и иде до краја. Он дневну ларму још некако може и да опрости; али све што ремети ноћни мир, то је просто атентат на живот и здравље човечанства. Треба, у погледу ноћног мира, бити немилосрдан: чак се и петлови морају научити да га не ремете. А то је тако лако. Примети се да петао не кукуриче док се не протегне и не издужи шију. Ако не издужи шију, он неће ни кукурикати; а кад је тако, ништа лакше него спречити га у томе. Довољно је само затворити петлове преко ноћ у ниске кавезе, у којима се не могу исправити.

Цењени енглески професор завршује своју расправу напоменом да ће се можда читаоци и насмејати неким његовим наводима, али када би знали колико их убија великоварошка врева и халабука они се не би смејали, већ би чинили све да је умање.

Шта ли би тек г. професор Спунер рекао да нешто види београдску калдрму. По његовој теорији Београд би одавно требало да буде велика лудница. Уосталом, ко зна? . . .

*

Снага мишића.

Човек средње јачине може подићи терет од 110 килограма. Жене стоје у паралели са младићима од 16 година. Код човека су најјачи мишића у вилицама. Има људи који могу раздробити коштицу од бресквe, а она се разбија под теретом од 162 килограма.

Вежбањем се даје увећати снага појединих мишића. Отуда нарочита снага у рукама, зубима и т. д.

Код тица су најјачи мишићи у крилима. Од инсеката бува носи рекорд у снази мишића. Она скочи 11½ пута од своје дужине, а може повући терет, који је 83 пута тежи од њене сопствене тежине.

*

Једите поврће.

Није потребно наглашавати да човекова храна није потпуна, ако се из ње искључи поврће и воће. Осим тога што је поврће лако сварљиво, оно има својство да лечи поједине болести организма. Тако, на пр., лук је одличан лек против водене болести; чесан (бели лук), према једном најновијем открићу, лечи артерију склерозу (закречњавање крвних судова), али је и одлично средство у борби против сипње (астме) и још служи као предохрана од колере и куге. Артичок спречава наступну грозницу и препоручује се онима који болују од шећерне болести. Патлиџан је врло здраво поврће, али ваља чешће да га једу они, који имају много киселине у желудцу. Врхови од шпарглe умирују срце и препоручују се онима који пате од лупања срца. Лоћику дајте онима који имају лења црева; купус утиче повољно на кожне болести и чисти плућа; спанаћ је неопходно потребан малокрвним и бледим личностима; рен је одлично средство за чишћење желудца; тиква убија пантљичару, а целер је врло здрав за лимфатичне; роткве, макар и стругане, такође су врло здрава храна итд. итд.

Вештина читања.

Једна уметност није код нас могла никако да ухвати корена — а то је вештина читања. Ми смо народ који не уме да чита. Не мислим, да чита очима, то може сваки; већ да изговара стихове и прозу са таквом лепотом и са таквом живошћу, да се они, који га слушају, наслађују слушањем. Нико од нас не покушава да одомаћи код нас овај род уметности, који у Русији има толико много успеха и толико много славе; чувени „кругови читања“, у Јасној Пољани, где је Толстој читао час Буду и Заратустру, час Шопенхауера и своје савременике, типични су примери школа где се неговала вештина изговора написаног текста. О, како све друкчије звучи, свако слово, свака реченица у књизи, када се уме да прочита како треба! А Толстој је умео, бар по причању Горког, да каже тако лепо и заносно оно што пише у књизи, да је све присутне очаравао увек и стварао им љубав према књизи. Слични „кругови читања“ постојали су свуда у Русији, свуда где има мало нешто интелектуалаца. У Москви и Петрограду нарочито. И данас, поред свих материјалних недаћа, ова руска уметност par excellence није умрла. У „дому књижевности“ до скора је Блок читао своје песме. Све до смрти. Јесенин своје. Илија Јеренбург исто тако, Расумник своје чланке итд . . . Наводим само неколико млађих, који су наставили традицију старијих. Довољно је прелистати неколико бројева „Руске књиге“ (билтена о руској књижевности, Берлин), па видети како се ништа није занемарило у вештини читања. Напротив . . .

А код нас ништа. Можда само два-три човека умеју да читају, и то књижевници. Сибе Миличић, ванредно уме да чита своје песме; Винавер уме да чита и туђе, али то је све што сам могао чути . . . можда их има још, али то је све случајно и ретко. Углавном, питање лежи у томе, што се вештина читања не негује. Тај факт само треба подвући. А зашто? Где су разлози? Ваљда из економије времена. Журимо се.

Како би све било друкчије, када би ми покушали да што више поклонимо пажње и књизи и писцу и да не читамо летимично сваки израз. Јер ко зна колико ствари пропуштамо, колико лепота губимо и не осетимо, прелазећи брзо преко њих? Као што има пејзажа, којима се не може дивити из брзог воза, већ их треба обилазити лаганим кораком, à la Rousseau, тако исто има књига и страница, које ваља читати лакше, покушати анализирати. Онда ће и казивање ићи лакше и само по себи. Кад би хтели да се задржавамо на књигама и странама, ми би изгледа навикли да отварамо уста и да изговарамо добро и стихове и прозу. Бар донекле, ако не сасвим.

А како би тек онда боље и дубље разумели писце? То је очевидно да би се показале лепоте које ми нисмо ни слутили, јер наше очи још нису навикнуте да опазе све у брзини. Омакне им много што-шта. Култ онога што имамо био би несумњиво већи.

Треба почети рад. Покушати у сваком месту, у групама. Тада би пред нама била извеснија будућност. Св.

*

Како се чисти мермер.

Да би мермер изгледао као нов, ваља га чистити једанпут месечно. Мермер се чисти овако. Наструже се 20 грама белога чистога воска у 80 грама терпентиновог уља (есенције), па се остави у боци три дана и само се с времена на време промућка. Али, пре него што мермер премажете овом течношћу, у којој се восак сасвим растворио, ваља да га оперете. Зато узмите 60 грама кречног хлора и растворите га у литру воде. У томе раствору натопите један сунђер и исперите мермер. Затим га исплакните чистом водом и обришите меким платном. После четири сата мермер се сасвим осушио и ви ћете га премазати оним терпентином помоћу једне четкице. Трљаћете фланелском крпом, док мермер не добије свој сјај. Она течност са воском трајаће вам читаву годину дана.

*

Црвене руке.

Има ли уопште начина да се руке излече од црвенила? Има, ако је воља ту.

Пре свега они који хоће да лече руке од црвенила ваља да избегавају хладну воду. Дакле, руке прати у топлој води. У зиму вунене (а не кожне) рукавице; у лето свилене, а не памучне или кончане. Помаже трљање камфорним шпиритусом, али камфор има јак задах, што није свакоме угодно. Али, свакако, ваља радити гимнастику: руке дизати у вис и држати их усправно док не малакшу. Масажа, почињући од зглавка на шаци, такође изврсно помаже. Али то треба чинити и у лето и у зиму. Покушајте!

Излазак и залазак сунца и месеца.

		Сунца		Месеца	
		Излазак	Залазак	Излазак	Залазак
		с. м.	с. м.	с. м.	с. м.
недеља	29. јануара	7 24	17 3	7 47	18 48
понедељак	30. „	7 23	17 4	8 16	19 46
уторак	31. „	7 22	17 5	8 43	20 43
среда	1. фебруара	7 21	17 7	9 9	21 41
четвртак	2. „	7 19	17 8	9 36	22 40
петак	3. „	7 18	17 9	10 5	23 40
субота	4. „	7 17	17 11	10 36	—

Млад месец 28. јануара у 0 час. и 48 минути.

Лепа балерина Нина Тини је незадовољна својим животом. Издржава је богаташ Соврин, који покушава њеном помоћу да добије зајам од развратног старца Добровољцева. Нина прозире Совринове намере, али ипак пристаје да послужи као оруђе против Добровољцева, хотећи на тај начин да се освети овоме раскалашном старцу, који је упропастио њену матер. У међувремену се упознала са чиновником Лавренћевим, заволела га и машта о промени свога живота. Наташа, сестра Лавренћева, заволела је поручника Васиљева који њу изневерава и жени се богатом Зиком Осетров.

На другој страни ћенерал Добровољцев, брат распусног старца Добровољцева, узима за жену лепотицу Лику, ћерку грофице Ладишчев, која полази за старога ћенерала само из рачуна, да би спасла мајку новчаних брига и да би несметано могла да настави свој љубавни роман са младим ћенераловим ађутантом Мињаевим, са којим се договори да је он чека у њеној гардероби још прве брачне ноћи.

Љубав и страст.

Роман из предратног високог руског друштва.

3.

IX.

Идол породице.

Јурије Владимировић Мињаев беше врло забринут и нерасположен. Али узроком његовог расположења не беше веридба грофице Лике, како је она уображавала. — Он је уочи тога дана прокоцкао све до последње паре.

Лепи ађутант није примао велику плату и више од половине те плате одлазило је на облигатне расходе. Примао је само четрдесет рубаља. Сем тога добијао је од матере шездесет, које је старица откидала од својих уста. За живот њој и двема кћерима преостајало је још тридесет.

Мињаев беше најстарији у породици. Оца је једва и упамтио. Живели су у то доба у Петрограду. Дечак је био општа маза, јер га је природа обдарила необичном лепотом. На две млађе девојчице се обраћала слаба пажња, пошто се угађало само Јурију.

После очеве смрти Јурије поста главним лицем у кући, кога су сви слепо слушали.

— Ја ћу у официре, — говорио је он. — Биће ађутант код каквог виђеног генерала, да бих могао имати лепу униформу и да се не премарам сувишним ученьем.

Мати му је потпуно одобравала. Није се мало труда уложило да дечак буде примљен у аристократски корпус. Због тога су девојчице биле лишаване најпречих потреба, пошто су се из малена навикле да се Јурију мора по сваку цену угађати.

Мињаева је продала све што јој је било остало од мужа, па чак и малену кућицу у унутрашњости. Чим су продали кућу, дошло се убрзо до тога да девојке потраже себи какво занимање. Оне су сматрале да не би ни могло бити друкчије и није им ни на памет падало да се буне противу толике неправде.

— Са официрском платом се једва може излазити на крај у Петрограду! — вајкале би се оне пред братом, дивећи се његовој лепој униформи.

— Онај који нема довољно средстава не мора ни да ступа у официре, — повлађивао би он, прећуткујући на какав је начин долазио до новаца.

Мати му је израдила да буде примљен као ађутант код генерала Добровољцева. Тога ради долазила је у Петроград и заустављала се код свога сина.

Мињаева је познавала генерала Добровољцева још из времена кад је девојком играла с њиме по баловима. Он беше њен вршњак. Она оде право њему и потсети га на пређашње њино познанство. Генерал је врло љубазно предусрете и обећа да ће гледати да јој испуни молбу, али чим виде лепога Јурија, беше усхићен његовом појавом и сместа га узе за свога ађутанта.

На све то оде убрзо капитал, који је добивен продајом куће, и мати се одлучи да одваја део своје пензије за свога љубимца.

— А како ћете ви излазити на крај? — збуњено запита он.

— Та гледаћемо већ, голубе мој! Само се ти не брини! Живот у унутрашњости није скуп. Теби јаднику неће бити лако у Петрограду живети са сто рубаља!

У ствари, живот га није много стајао, пошто је код генерала Добровољцева имао све што му је потребно, али сестре су га ипак мазиле тиме што су плаћале његове рачуне кројачу и због тога су доносиле кући рад, седећи дубоко у ноћ над њим.

И одиста, требало је да се задовољи са својих сто рубаља, да није почео увелико да се коцка. Баш уочи дана веридбе грофице Мињаев беше прокоцкао свих шездесет рубаља, које је примао од матере. Остатак њене пензије, тридесет рубаља, требало је да јој испошље још тога јутра, али он то не учини, па и ако беше у великој мери искварен животом и размажен, ипак га је гризла савест, те је био онако пометен у посети код грофице Ладишчев.

— Данас ћу повратити тај новац и колико сутра послаћу га мајци, — премишљаше он док га је Лика жегла својим страсним погледом.

Свиђала му је се веома ова лепотица, али од љубави с његове стране не беше ни помена.

Он је могао волети само самога себе. Сада пак, кад је дошло и до пољубаца и више интимности између њих, Мињаеву постаде досадно и чак би се често љутио на неопрезну девојку.

Вест о веридби Ликиној са генералом Добровољцевим погоди га као гром... Та ко би могао макар и слутити да ће се он оженити баш овом будаластом грофицом!

— Гледаћу да некако прекинем овај глупи флирт. — тешио је Мињаев самог себе, полазећи од Ладишчевих. — А сад, пре свега, треба удесити послове!

То исто вече пожури се он раније него обично коцкарскоме столу.

На бројеве се није смело стављати мање од три рубље, а на црвено, црно, тако и није могло се ставити и по једну рубљу.

Мињаев одвоји од материног новца две рубље и спусти их на црно. Та се игра поновила више пута. Мињаеву непријатно лупаше срце. Према њему је седео неки преживели старац и нештедимице расипао новац и на бројеве и на остала места.

— Кад овај добије, биће добијено! — помисли Мињаев. — А ја за свој новац нећу моћи чак ни улог да извучем!

И он се одлучи да спусти свих преосталих двадесет и шест рубаља на један број и изабра број својих година, — тридесет!

Авај! Кад се нема среће... У џепу није остало више ни пребијене паре. Могао је већ и да се уклони, али он продужи стојати на истоме месту, пратећи игру богатога старца.

»Шта ћу да јавим мајци? — премишљаше он. — Како ћу се оправдати што јој не шаљем њену пензију?«

Старац поређа гомилице злата по целој табли.

»Овоме није лако пратити целу игру! Он може и заборавити где је колико спустио!«

И када лопта ускочи на место са бројем и крупије објави број згодитка, видело се да је старац добио позамашну своту и радосно је згрнуо новац. На остале улоге није ни обратио пажњу. Зато је Мињаев будним оком пратио целу игру и гледао где је овај добио, а где изгубио, па је чак и срачунавао. Одједном се преко његовога рамена спусти нечија рука, право на црвено поље, са кога старац још не беше скинуо новац и, у трен ока, згради гомилицу злата и трже руку натраг. Нико сем Мињаева не примети ову крађу. Мињаев ишчепа ту руку. Између њих настаде борба, ћутећи. Сопственик те руке беше висок и наочит црномањаст човек, не сасвим млад. Он затресе својом проседом косом, истржући своју руку из Мињаевљеве, а другу принесе брзо устима, дајући му тиме знак да ћути. И врло вештим покретом спусти он у руку Мињаеву четири златника.

— Сада ће старац почети да губи. Ставите куд било! — дошану му непознати.

Мињаев није стигао још ни да предахне. Лопта, која се непрестано вртела прикова сасвим његов поглед. Једва досне да спусти двадесет рубаља на црно поље, опазивши да старац поново спушта на црвено.

Овога пута доби. Остави улог на истоме месту и, руковођен вештом руком искусног туђинца, удвоји добитак, па је кроз пола часа имао новчаник набијен самим новчаницама и златом.

— А сад доста, немојте више играти! — нареди му непознати. — Још само да вратимо старцу његових четрдесет рубаља, да му не останемо дужни.

Неодољива радозналост привлачила је Мињаева овоме човеку. Он га је отворено могао сматрати својим спасиоцем, и хтео је да му се захвали, али га осећај стида задржа.

Онај као да га прозре, окрете се и упита га:

— Журите кући?

— Да... Захваљујем вам... Ипак, како ви то?....

— Та, ми смо му све вратили! Он није ништа изгубио!... У несрећи, драговољу, ваља се умети снаћи! Спазио сам ваше очајничко лице, те сам вам притекао у помоћ. Увек вам стојим на услузи. Част ми је представити вам се: Алексеј Петровић Цармавиров. У књизи адреса пише »Зубни лекар«, али међу нама речено, ја се бавим свим могућим пословима и, чини ми се, нема тога чега бих се ја либио. Препоручујем вам се!...

X.

Породична срећа.

Бледа, чупава жена, која лежаше на кожноме дивану у соби за примање, пробуди се на шушањ корака у предсобљу и скочи с места.

На измученоме болноме лицу није било исписано доба старости. Боре на челу могле су бити и из других узрока — последице патње. Пакосне борице око усана, које беху још свеже, младе, и сочне, лепи равни зуби, а у коси ни једне седе длаке. Можда би могла изгледати и грациозна, да није била немарно одевена. По свему се могло судити да ова жена нема времена да се бави собом.

Било је време кад се Надежда Игњаћевна Цармавирова поносила својим рукама, док још беше девојка — уз то још сентименталиа девојка. Прошло је већ и десет година од тога доба. Сада она има на врату шесторо деце. С мужем се не слаже. Одавно би се они растали да није деце. Она га презире због његовог рђавог понашања према породици, па ипак живи с њим.

Зубнотехничку школу свршила је тек пошто се удала, да би имала могућности да прима пацијенте уместо мужа. Њега посећују већином неке сумњиве личности, али оне не долазе да им он лечи зубе. Понајчешће нема га код куће и тада сва брига о деци пада на Надежду Игњаћевну.

Колико су се пута у току десет година свађали и мирили, захваљујући њеној слабости према њему! Колико је пута он вређао, не бринући се ни најмање о породици! Плане гњевом Надежда Игњаћевна, извређа га, извређа, а кад тамо, кроз годину дана опет нова беба у кући.

И Алексеј Петровић је вређао жену сваком приликом и никако јој није могао опростити што се њоме оженио.

— Преварила си ме ти с твојим оцем... Упао сам у клопку као миш...

Надежда Игњаћевна беше из спахијске породице. Отац јој је био банкарски чиновник. Живели су веома лепо и њу су сматрали као једну од бољих девојака у граду и добром партијом, ма да нико од оговарала није могао прокључити што о имовном стању Игњатија Игњатијевића. Он се доселио из Москве и живео не водећи рачуна о другима, те су стога и закључили да је он веома богат.

Живот је у маломе граду био скучен, мртав. Друштво официрско се није мешало са чиновничким сталежем. Град би оживео само са доласком гостију, о празницима. У таквој једној прилици појави се у граду нова личност — отмени лепи господин бледога лица.

И он, као и Надежда Игњаћевна, није волео седети код куће. Могли сте га срести где му драго. Беше одсео у најбољем хотелу и својим господским држањем падао је свакоме у очи. Са кога је разлога допутовао у овај град не би нико умео рећи, пошто није имао ни родбине ни познаника.

Брзо му се сазнало име. Презиме је било врло звучно — Царамавиров! Надежда Игњаћевна да полуди за њим!

— Татице, треба неизоставно да се упознамо с њиме! — говорила је она убедљиво своме оцу.

— На какав начин, дете моје? Где?

— Та ви бисте могли и на улици да му пријете, ви сте мушкарац...

— Није него!

— Онда ћу му ја прићи...

Видећи да се нема куд, Илија Игњатијевић одлучи да прије Царамавирову у кинематографу, што и учини, у толико пре што овај не скидаше ока са девојке.

Тако су се упознали. Од тога дана Царамавиров поста нераздвојним пратиоцем лепушкасте Надежде Игњатијевне.

Алексеј Петровић Царамавиров водио је врло буран живот. Био је страстан коцкар и због те мане развише се и друге. Крао је као какав професионални кесарош; удварао се старим госпама и продавао им своју лепоту, па је и пријатеље своје варао. Био је у свему срећне руке и вазда се извлачио.

Сасвим случајно доспе он и у »Орјол«, захваљујући својој лудој срећи. Подухватио се да одвезе богатог неког трговца до Крима, али тај још у путу умре. Царамавиров присвоји себи све трговчеве ствари и новац, а само документа предаде полицији. То се десило баш у близини града Орјола, те је одлучио да поживи неко време у завичају Тургењева.

— Биће ту доста богатих девојака, — промишљаше Царамавиров. — Добро би било да се угњездим овде. Имам прилично новаца за сада, а и одела. Престаћу да се коцкам, окућићу се и почећу да живим као и остали свет. Пролазе године. Још мало, па ме ни једна девојка неће хтеди ни погледати...

Ако је Царамавиров прилазио корак ближе Надежди Игњаћевној, слободно се може рећи да је она чинила три. Толико се била занела лепим туђинцем. Није престајала да говори о њему са оцем.

— Ти, Нађушка, гледај да не направиш какву глупост! — поучавао је отац. — Мушкарца можеш везати само обећањима. Ако добије своје, онда је крај...

— Та, шта то говорите, татице?!... — Он уопште није такав...

— Је ли он пре свега богат? — питао је у сумњи старац.

— О, те како! — уверавање га девојка. — Има и готовог капитала, а и имања!... Знам поуздано. Погледајте како је одевен, како троши, а нема службе. Значи да живи у обиљу!...

— Зашто ли је дошао у Орјол?

— Желео је да прошета вртом у коме је Лаврецки заказао састанак Лизи у оном хладњаку... Да, да, уверавам вас да је он велики обожавалац Тургењева и уопште песник у души...

— На дан свадбе преписаћу своје имање мојој млади, — рече некако узгред Царамавиров.

— Допустите да вас упитам, где се оно налази? — испитиваше Игњатије Игњатијевић.

— У Московској губернији, — одговори Царамавиров без предомишљања. — Није велико, али је у томе крају земља скупа и није задужено.

И за доказ он разви план тога имања. То беше имање покојнога трговца. Претурајући по његовим стварима, Алексеј Петровић узе план за сваки случај и потом избриса трговчево име да напише своје. Трговац се спремаше да заложи имање, те је понео план са собом, да на Криму поразмисли о томе и у повољној прилици сврши ту ствар.

Бацивши поглед на план, Игњатије Игњатијевић не сумњаше више о богаству свог будућег зета и без предомишљања даде пристанак.

— Ја теби, душо, поклањам имање, а ти шта ћеш ти мени поклонити? — пита је тобоже у шали Царамавиров.

Надежда Игњаћевна саже главу и не одговори ни речи.

— Шта вам она поклања? — пожури се старац. Такође имање...

— А где је ваше? — напреже сву пажњу Алексеј Петровић.

— У Тулској губернији. Лепо имање, само је подалеко од станице...

— Да ли се обрађује? Имате ли кућу?

— Наравно! Све је у најбољем реду.

Надежда Игњаћевна није хтела да противуречи оцу, ма да је добро знала, да то имање не постоји.

Вероватно отац намерава да ми купи имање у мираз, — помисли она.

Поклони су били измењани само на речима и о имању се само узгред спомињало. Почеше говорити о томе озбиљно, тек кад дође на ред питање куда ће младенци по венчању.

— Неизоставно код вас, на ваше имање, пошто је близу од станице — наваљиваше Игњатије Игњатијевић.

— А ја држим да би било боље на ваше имање! — нећкаше се Царамавиров. — Казали сте и сами да је ваша кућа од јаке грађе, а ја поодавно нисам био на своме имању... Бојим се да не буде хладно моме благу...

— Нежношћу ћете загрејати ваше благо. Главно је да није далеко од станице, а собе се могу угрејати!

— Та, зашто се ви толико опирете да се путује тамо? — сумњајући упита Алексеј Петровић.

— Без икаквог нарочитог узрока, — рече ужурбано Игњатије Игњајевић. — Обичај је да муж води жену под свој кров!...

— Да, тако је... — мораде признати Царамавиров и на томе прекинуше разговор. Тако то питање оста нерешено.

— Јесте ли обавестили, да се тамо спреми кућа за ваш долазак, — испитиваше Игњатије Игњатијевић у очи венчања.

— Како не! Држим да сте и ви то исто учинили! Можда нећемо издржати до Московске губерније!...

— Та издржаћете већ!...

Кад су младенци остали сами у купеу и дође контрола, Надежда Игњаћевна на свој неописани ужас дозна да су карте биле узете само до Лапћева, станице, где се налазило тобожње имање у Тулској губернији.

— Зар није било одлучено да се путује код тебе?

— Пердомислио сам се...

Она га поче молити, преклињати, чак и плакати, али је он остао при своме.

Онда је била приморана да му призна истину.

Он чисто позелене од једа и баци јој, с презрењем, у лице:

— Дакле, лаж и превара!

— Љољик, мили мој, пашто ће нам два имања! Није ли свеједно, кад ти имаш своје...

— Врага имамо! — викну он бесно, не желећи више да се уздржава.

Сцена између супружника беше тако бурна, да се Надежда Игњаћевна реши да се врати оцу у Орјол.

— Господе Боже, како ћу изићи из овако ужаснога положаја! — јецала је она.

Али излаз се неочекивано створи. — Исте те ноћи, по кћерину венчању, Игњатије Игњатијевић умре напрасно, оставивши јој педесет тисућа у наслеђе.

Царамавиров, који већ намераваше да напусти Нађењку, предомисли се и постаде чак врло нежан према њој. И ако му она не даде новац у руке, ипак је успео да јој, мало по мало, изнуди све, до последње парице. Сама није имала снаге да га одбије, ма да је себе клела са слабости. По њеном наговору да се користи некада добијеном дипломом, он је отворио зубнотехнички атеље.

Свађа, коцка, изнуде, лаж и превара, грдња и вика, а затим пољупци и нежности — ето, њиховога живота!

XI.

Критичан положај.

Кад је Илија Семјоновић Соврин тек отпочињао своју каријеру било му је поверено надгледање подизања једне величанствене државне грађевине. Свима, који би му се обраћали каквом молбом, предузимачима и другим заинтересованим лицима, одговарао би увек истом реченицом:

— Радо бих вам испунио ваше захтеве, господине, али не знам да ли ће на то пристати једна личност од које све зависи...

— Узимам слободу унитати Вас, ко је тај?

— Та, зар није свеједно ко био да био! — презриво слеташе раменима Соврин. — Није важно знати имена. Кад вам ја кажем, да од њега све зависи, поговора нема... Назовимо га, рецимо Н. Н., или како Вас је воља...

Инкогнито тајанственога Николаја Николајевића, по себи се разуме, никада није било откривено, ма да нико није двоумио да он не постоји и да новац иде у џеп господина Соврина.

— Будите љубазни и предајте ово Николају Николајевићу — тутнули би му у руку »ово« или »оно« са лукавим осмехом на лицу. — Та, знамо, ми добро, да од њега све зависи, те да се не отеже...

Соврин би спустио у џеп свежањ новчаница и процедио кроза зубе:

— Предаћу Николају Николајевићу још колико сутра и надам се да ће се ствар већ удесити...

И никад се нико не усуди да му каже у лице да он прима мито.

Соврин је уопште имао господско држање. Правио се да је мал' те не милионар и волео је хвалисати се тачношћу у новчаним питањима, те је тиме држао све и свакога у уверењу да је силно богат.

А када се поче шапутати о његовим односима према љубимици позоришне публике, балерини Нини Тини, онда ишчезе и последња сумња и нигде му није био ускраћен кредит. Свима беше добро познато, како »Неодољива« уме да расипа новац; њеним прохтевима није било граница. Рекло би се да се баш то нарочито свиђало Илији Семјоновићу! Причињавало му је особито уживање да за њу изналази ретко драгоцене наките, најпунокрвније коње из Енглеске или најновији систем аутомобила.

Сад је имао изгледа да заузме још виши положај. Требало је по сваку цену успети. Тада ће се отворити још шире поље рада не толико за Илију Семјоновића, колико за тајанственога Николаја Николајевића.

Али неочекивано изби једна непредвиђена ствар, због које Илија Семјоновић Соврин не имађаше мира ни дању ни ноћу. Нека богата трговкиња завешта тридесет хиљада рубаља у корист дечјег склоништа. Новац је требало да положи Банци сам благајник тога склоништа, а затим да прими на чување признанице, док изабрана комисија не реши како ће се најповољније искористити тај капитал.

Прва седница би одржана у раскошном господскоме стану Илије Семјоновића. После богате вечере Соврин, свечано пред свима, повери новац скромноме благајнику склоништа, Червјакову.

Онда Червјаков сматраше да је незгодно више остајати, те оде у намери да, рано изјутра, преда новац лично, у банци.

Ну идућега јутра, њега позову Соврину. Опет је морао проћи кроз дуги низ соба, где га раскош и сјај доведу у забуну.

Соврин га прими у своме кабинету и рече најмирнијим тоном:

— Молићу вас, да одмах одете по оних тридесет тисућа, које ћете предати за сада мени! Требају ми за Николаја Николајевића,— објасни он, учинивши немаран гест руком. — Узимам их свега за неколико дана, па ћу их потом сам однети у банку и уручитићвам признанице.

Червјакова обли хладан зној, али ипак послуша.

Соврин прими новац, не налазећи за потребно да опширније објасни ту ствар и од тога дана јадни Червјаков није знао шта ће.

— Сва је одговорност на мени, — вајкао се он у себи, претурајући се по постељи. — Илија Семјоновић ми их је предао пред толиким сведоцима... Ко би сада поверовао да их је он опет од мене узео?

И он проклињаше себе што није имао смелости да затражи какав доказ, којим би се могао оправдити, нити упитао кад ће му новац бити враћен; али није имао ни толико смелости да о томе и касније припита Соврина, кад је овај дошао у склониште као старалац.

Није било искључено да је Соврин, узимајући од њега новац, смерао да му га одиста врати кроз који дан, али његови послови се тако заплетоше и расходи нарастоше, да је био у недоумици како ће се испетљати.

Чак и његови односи према балерини узеше правац, који он није желео. Нина поста нервозном, ћудљивом и све чешће поговараше о раскиду. Илија Семјоновић није могао ни замислити живот без ње. Дотле ни самоме себи није хтео признати да му је она драга као живо биће. а не само као његова играчка. Та зар ће јој поћи за руком да га примора на мољакање и преклињање? Не, он неће дозволити да до тога дође: растаће се с њоме као прави аристократа. — Поклониће јој на растанку коље од скупоцених брилијаната и тиме истаћи колико је презире. А у души му неће нико читати шта се збива. Само на који начин да дође до новаца?...

Осим те невоље беше једна и гора од те. Посвађао се са једним својим пређашњим познаником, који му је претио да ће изнети на јавност његове сумњиве послове.

— Послаћу вам контролу на врат! — развикао се тај, одлазећи. — Растелалићу ја о томе вашем Николају Николајевићу... Док сам ја жив, нећете бити више бирани на то место!...

Од тога је Соврин и стрепио. Зато му је по сваку цену требало новаца, да врати оно што је узео последњи пут на рачун Николаја Николајевића... Ето им, па нека им преседне!... А ту још тих тридесет тисућа!... За то већ није журно...

Тога истога дана у његов кабинет улете, сав блед и узбуђен, Червјаков.

— Илија Семјоновићу, — мucаше он, — ако Бога знате!... И сами знате, цео живот без замерке!... И сад одједном, под старост!...

— У чему је ствар? — заустави га Соврин најхладнокрвнијим гласом.

— Баш сам овога часа дознао да ће још данас наћи контрола.

— Па шта је с тим?

— Илија Семјоновићу, није могуће да сте заборавили? Кад сам вам давао, то јест, за Николаја Николајевића, извините... А сутра... Шта да им кажем?...

— Ни сутра, а ни прекосутра, драговићу, не може бити контроле. — Празници су. А до уторника има још времена!... Они неће стићи пре подне, а у десет ћете већ добити признанице из банке.

— Али у уторник запело... Мислите да ће Николај Николајевић моји...

— Кад вам ја кажем...

»Ако не измамим новац од Добровољцева, не остаје ми друго до да просвирам себи куршум кроз главу« помисли Соврин. И позва телефоном Нину Тини.

— Обраћам вам се молбом, Нина. Наговорите вашег обожаваоца Добровољцева да ми позајми

педесет тисућа!... В а м а он неће одрећи... Заплео сам се... привремено...

— Желите ли да мени Добровољцев поклони педесет тисућа, а ја да их дадем Вама? — рече она с презрењем.

— Ви ме, драга моја, тако добро познајете, да нећете тврдити да примам поклоне од жена... Ма да не кријем да сам упао у незгодан положај, ипак ствар се не тиче поклона, већ услуге, а за ту услугу нудим вам десет хиљада... Имате само да посредујете, да ми он дâ новац на меницу.

— И ви захтевате да ја то одмах учиним!

— Или одмах, или никако...

— У противном случају?

— Та, довићу се некако... Али, зар се ви нисте и онако спремали да посетите Добровољцева? Зар вам је тако тешко да ми испуните молбу? Сетите се његове ватрене изјаве... Ви сте му том приликом били обећали да ћете га посетити... И он вас вероватно жељно ишчекује... Мучите га већ недељу дана!

— Дакле, сутра...

— Онда седите и пишите, док се нисте предомислили.

Он јој примаче перо и мастило.

— Шта заповедате да напишем?

Нина га је посматрала изазивачки.

— Да ћете сутра, у недељу, доћи на доручак. Морате га раније известити, јер му неће бити лако да се припреми за толику свечаност!

— Јесте, и ја морам да се припремим, — осмехну се она.

Док је писала писмо мислила је у себи:

— Понећу револвер, да посвршавам своје рачуне с тим господином...

Тога вечера не оде Лаврењевима, како је претходно имала намеру. Одлучила се да прво сврши са свим тим, и тек кад раскине са немилом прошлошћу, да се преда својим новим чистим осећајима.

XII.

Нова одлука

— Једва једном! Мислио сам да нећете више ни доћи. Не, не тамо...

Нина, у црном плишаноме костиму опточеноме крзном од самуровине и с ниском бисера око врата, не испуштајући из руке муф, другом руком се држала за кваку на вратима.

— Али молим вас, немојте на та врата, — заустави је Добровољцев. — Изволите овамо!

— А зашто не баш овамо? — упита она гласом размаженога детета, не мичући се с места. — Да нема тајни у вашем стану?...

— Не, не... — збуни се Добровољцев, — али ту се ређе улази... Ове собе нису поспремане... У њима је непотребан намештај.

Она увиде да му је њена радозналост непријатна и баш зато пожеле да уђе.

— Треба све да видим у вашем стану. Илија Семјоновић ми је причао да је то читав музеј!

Али, нашавши се у великим, негрејаним, неудобним собама, она се намршти. Колико је ту било нагомилано скупоцених реткости, али им се није знало никаквога реда!

— Кад би таква дивна вила, као ви, чешће завиривала у ове собе, дао бих да се све доведе у ред! — говорио је заљубљени старац и осмехивао се као кривац.

— О, та ја сам велико извољевало!... Зар немате никога осим овог свог Петра? Мора бити да му није лако!... А где је његова соба?

Петра обли хладан зној. Он је спремио свега три собе, и овај преглед збуни и њега колико и његовога господара.

— Моја соба... У кухињи... Како се не кува код куће, ја стерем себи постељу на пећи и тамо спавам.

— Одвратно! — негодовала је балерина. — И ви сте желели да ми се свидите!... Женама се такве цимрије не могу допасти!...

— Вратe се, — оте се Добровољцеву... — Дајте муф, жакет! Тако... Не могу да верујем својим очима да сте ту, преда мном...

Она свуче жакет и остаде у лепој црној хаљини, али се не хтеде растати са муфом.

— Да нисте сакрили какву драгоцену ствар у тај муф? — напали се Добровољцев.

Неочекивано извуче она малени џепни револвер најновијег енглеског система. Необичан сјај доби то оружје у њеној негованој нежној ручици.

— Ах, уплашили сте се! — насмеја се Нина неприродним гласом, уперивши револвер на Добровољцева.

— Не, нисам се уплашио, већ вам се чудим... Зар је код мене потребно долазити са револвером у руци?! Верујте ми, лепотице, да сам ја ваш роб, верни, одани роб за цео век, који неће ништа учинити, што се противи вашим жељама... Под мојим кровом ви сте у потпуној безбедности, те вам оружје није потребно!

— А ако сам га понела у намери да вас убијем? — Уста јој се осмехиваху, али израз очију беше некако претерано оштар, загонетан, неразумљив. — Плашите ли се смрти?

— Испалите, ако вам то чини задовољство! Смрти се не плашим! — узвикну он сасвим искрено. — Умрети од ваше руке... изненада — то би била срећа! Такве се смрти не бојим... чак бих је и желео, без мука, одједанпут... Од руке љубљене жене... Бојим се болести... Од ње стрепим... Ах, то је сто пут горе од смрти!

лести... Од ње стрепим... Ах, то је сто пута горе од смрти!

(Наставак у идућем броју.)

Мајка.

Charles Val.

Недеља свану и светли сунчани зраци обећаваху Парижанима сиромашног кварта, који се празником шетаху по стазама оближње шумице или су лешкарили по трави, лепу шетњу.

И Русел са својом ћерчицом Сесилом мисли да изађе у шетњу. Он је сам спремио доручак за њих двоје. Сесилу је лепо очешљао и обукао у ново одело. За време доручка обећаваше Сесили да ће је извести у шетњу само ако поједе своју порцију супе.

— Где има толико лепих госпођа и добре деце, је ли, тата?

— Да.

Сесила сад поче радосно јести. А иначе беше врло живахно дете од својих пет година. Беше још и паметно, племенито и васпитано, зашта има да благодари својој доброј суседи, код које је Русел остављаше за време док је на раду у фабрици.

Кад Сесила поједе супу обрати се оцу.

— Је ли, тата, шта ради мама?

Русел се учини као да није чуо, али чело набра, јер му дете стално понављаше ово питање.

— Ја сам ти казао да је она умрла.

— Ти си ми такође рекао да је негде далеко на путу.

— Па то је све једно.

— А рекао си ми и то, да је у гробу код бабе нашега вратара, и ја бих желела да видим то место где моја мама лежи.

— То је и сувише далеко...

— И ја је нећу никад видети?

— Ако се паметно владаш можда ћеш је доцније видети, а сад ћути и једи.

Русел гледаше да разговор окрене на други предмет.

Он се био оженио као врло млад човек и то девојком коју је смртно волео. Почетак домаћинства беше им тежак. Невоља им из куће не избијаше. А за надничаре највећа је недаћа кад их још и болест снађе. Дакле живот младенаца беше у сиромаштву, оскудици, напорном раду, ропству и муци. Па још одмах прве године брачног живота роди се мала Сесила, те још више повећа беду и невољу.

Русел је своју жену обожавао и свим силама се старао да јој прибави удобности. Али, нажалост, његови напори једва су успели да најнужније кућевне трошкове покрију.

Напротив, г-ђа Русел беше себична и кокетна. Њој је било досадно и тешко живети тако скучено и монотоно. Жеља јој беше за спољашњим сјајем: за отменошћу, луксузом, слободом, књигом, балом, позориштем и свим што душу опија, што очарава, што баца у сањарије, и — промену живота.

Медени месец им беше врло кратког века, јер она у брзо поче пребацивати мужу што слабо зарађује.

— Ти си слаботиња, плашљивац, несрећан, будала и неозбиљан — говораше му она. — Јер ти мислиш да ће ти само друштво признати твој рад и повисити плату. Глупо је кад тако мислиш! Ти треба да пробудиш радозналост код њих. Треба да се намећеш, да досађујеш и да свету бацаш прах у очи. Најпосле, ако си ти задовољан овим оскудним животом, ја не, и не приличи ми. Јер ја се нисам удала да у свему оскудевам и да никад не знам шта је весеље, игра и задовољство, као што ми је и детињство прошло. Ти се ниси требао ни да жениш кад ниси био способан да жени бар мало удобности прибавиш. Ти си требао да знаш, да се кућа не оснива пре но што се осигура приход, који ће подмиривати кућевне потребе па и помало остављати на страну.

Госпођа Русел је овим хтела мужа да подстрекне на бољи рад. И он, јадник, удвајаше вољу, ревност и напоре, и, с времена на време, добијаше повишице. Али те повишице беху тако мале, да је требало доста времена да прође, па да дође време кад ће његова плата бити толика, да би могли повољно живети.

У то се и Сесила роди. Две три године прођоше у невољи. И кад детету би четврта година, снађе их и пожар.

Г-ђа Русел не могаше више одолети искушењу и невољама, и своме бедном „ђаволу“ (мужу) изјави: да је доста трпела рђаве последице његове скучености и да више неће делити његову судбину. Она оде, остављајући мужа и дете у највећој оскудици и неприлици.

Њеним одласком Руселово срце беше сломљено, али он ипак остаде племенит, и свом снагом и храброшћу лати се посла — посла тешког, једноликог и досадног.

Година већ беше протекла од дана искушења. За то време дете није много осетило материно одсуство, али њено име увек му беше у устима.

После доручка Русел одведе своју ћерчицу у шуму да је прошета по чистом ваздуху и да је поучава. Сесила се забављаше птицама, цвећем, лептирима и инсектима. Она посматраше и децу, која су лепо и богато одевена. Посматраше и богате запреге у којима немарно сеђаху богато одевене госпође. И одједном дете, силно узвикну:

— Мајка!... тато, ево маме!... погле' како је лепа!...

И заиста Сесила се није преварила.

Једна богата кола иђаху лагано. У њима беху г-ђа Русел — обучена у одело од муселина и чипака и накићена накитима — и до ње један постарији господин са наочарима.

На детињи узвик, г-ђа Русел се беше окренула, и, видевши своју ћер и мужа, наредила је да одатле брзо оду.

Сесила се окрену оцу.

— Тата, ко је онај господин што је са мамом у колима? И зашто мама није сишла да ме загрли и пољуби? Ти, тата, видиш да сам те на доручку послушала и ево ја видех мајку. Ја ћу те, тата, увек слушати и бићу паметна, само да би мајку и други пут могла видети. Али, тата, зашто плачеш?

Јадни човек зајеца. Седе на једну клупу, ћерчицу узе на колена и стаде је љубити.

— Драго татино дете! Госпођа, коју си ти видела, није твоја мама. Твоја мама је умрла и она је горе на небу, а била је врло сирота.

— Тата, ја сам сигурна да је то она. Ја је добро познадох кад ме је она погледала.

Пођоше кући а Сесила целог пута причаше о лепим колима, коњима, хаљинама и непрестано о истој ствари.

Увече, успављујући се у своме малом железном кревету више пута понављаше реч „мама“. Сан је савлада. Сневала је о мајци...

Русел сломљен од разочарења, беде, самоће и сиромаштине, сео је на столицу и главу подлактио. Неко на вратима куцну. Врата се отворише и неко уђе сав дрхћући од језе и узбуђења.

То беше његова жена. Али не у оделу од муселина и чипака које имађаше после подне, већ у скромном раденичком оделу које је и раније имала. Она се баци испред мужевљевих ногу.

— У шуми сам вас видела и глас мале Сесиле продро је у моје срце! Ах! како је слатко чути звати се „мамо“... Она ме је звала и ја ево дођох. Ја сам се опаметила и ти треба да ми опростиш. Опрости ми, јер сам била млада и неразмишљена и нисам знала шта сам радила, већ сам следовала несвесном импулсу. Смилуј се мојој беди, јер сам већ увидела да срећа није у празном ленстворању и привидном уживању, него је права и једина срећа у поштеном раду и у савесном вршењу дужности. Ја ћу одсад бити твоја слушкиња, твој најпонизнији роб и ти ћеш ме плаћати увредама које сам ти ја нанела, само допусти ми да се к својој малој Сесили вратим...

Русел узе лампу са стола и полако на врх прстију упути се детињој соби.

— Дођи и загрли наше дете...

Превео с француског
Јаниће Поповић,
учитељ.

Под гилотином.

Дима Отац.

Има већ дуго времена од како сам желео да видим гилотину у њеном мирном и невином стању.

Ја сам у својим делима одвео толике људе на ешафот и мислио сам да би добро било да знам како он изгледа у ствари. Одиста виђао сам га на слици, али слика оставља врло неодређен лик у свести.

За време свог боравка у Лондону и за време посете музеја г-ђе Тисо, био сам, и противу своје воље, одведен пред гилотину, која се ту налази, пред гилотину г. Сансона, као што стоји натпис на њој.

Тој гилотини ништа више није било потребно, била је комплетна: корпа стоји мало с десне стране, а кратка даска оборена, нож подигнут — сасвим ни у чему не оскудева до у осуђенику.

Тих дана ова потпуно приправна гилотина довела је до искушења једног Парижанина. Он је хтео да види како би човеку било на тој дасци са вратом под ножем, па подиже горњи и покретни део прореза, леже на даску, провуче главу и, пошто је с тим био готов, спусти горњи део до самога врата. Мислио је да, спустивши прорез, може само да га подигне и да повуче главу натраг као што чини пуж, када хоће да се увуче у своју љуштуру.

Али, Парижанин се варао, јер када се једном стави глава у полукружни прорез, она мора остати ту све дотле док не падне. Гилотина је, према томе, озбиљна ствар.

Изнад прореза налази се мали механизам, који се тајно извлачи, а сам је по себи непокретан, али како је он само џелату познат, то осуђеник, ако би се и подигао на руке, ипак не би могао да га покрене.

Ваљало је све видети унапред!

Онда наш Парижанин, пошто је остао пет минута с главом у прорезу и пошто је видео да ту човек види само мекиње на дну корпе, и да се то стање ни мало не мења, покуша да подигне горњи, спуштени део да би могао извући главу, продужити разгледање музеја, попети се у своја кола и вратити се у хотел.

Створио је већ себи у глави какав ће утисак произвести у Француској, причајући за пуним столом како је пробао гилотину Луја XVI, како је провукао своју главу кроз исти прорез, кроз који је и унук св. Луја био провукао своју.

Само, он би још рекао:

— Али, ја сам био паметан, па сам је извукао.

Као што видите био је већ створио и израз.

Али, на несрећу, он је о томе мислио сам, јер када је хтео подићи горњи део прореза, он му се није хтео покорити.

Покушао је још једном: стоји чврсто.

Пало му је на ум, да ту мора постојати какав механизам и поче га тражити.

Али одједном му сину мисао, од које му се коса подиже у вис, то јест: да се може преварити у механизму, па да покрене онај који би, уместо да подигне прорез, спустио одозго нож.

И онда би он сам себи, својом руком одсекао главу, и ако ни најмање није желео самоубиство, а не водећи рачуна ни о томе што не би могао, бар на овоме свету, причати како је опробао гилотину Луја XVI.

Дакле, изгледало му је, да у том другом случају причање не би могло произвести баш никакав утисак.

Убеђен у то да би се могао преварити у механизму, наш парижанин дође до закључка, да се не може сада ништа боље и паметније учинити, него да позове кога у помоћ.

И он је почео звати.

Нико није дошао.

Он поче викати.

Чувши вику, прибоже му посетиоци музеја.

— Шта ради, до врага, тај човек ту? — упита један рођени лондонац.

— Ах! одговори му други посетилац, који је био оштроумнији, — ова добра г-ђа Тисо уме да створи задовољства својој публици. Она је без сумње мислила да гилотина без осуђеника не привлачи на себе пажњу публике, па је због тога узела у најам једног храброг човека да буде осуђеник; само како се у Лондону не убија гилотином, она је ишла чак до историске истине, па најмила једног Француза да игра улогу осуђеног.

— Помозите! У помоћ! — викао је парижанин.

— Врло добро, врло лепо, младићу, ви дивно играте своју улогу, браво!

— Али, господине, ово није улога, кунем вам се! Дошао сам овде сасвим случајно!

— Ах! Браво! Само тако треба да наставите!

— Шта каже? — упиташе остали посетиоци, који се скупише у гомили.

— Овај сада игра своју улогу, и, треба признати, игра је врло лепо.

— Господо, господо, викао је парижанин гласом који је све више и више слабио, — ослободите ме, само добро пазите да се не преварите код механизма! Господо, заборавите да сте ви Енглези, а ја Француз: та сви су људи браћа!... Господо, помозите, у помоћ!

И сви почеше пљескати.

Најзад, узвици: „браво“ и пљескање руку подигоше толику ларму, да један чиновник из музеја дојури, проби се кроз гомилу и дође до заробљеника кога упита какву врсту шале игра.

При првој речи осуђеник је схватио да му долази помоћ.

Он је знао нешто мало енглески, чиновник је разумевао по мало француски. Најзад се споразумеше. Тада чиновник поче објашњавати ствар радозналом свету, који никако није хтео допустити да се осуђеник ослободи.

Осуђеник је пак са своје стране викао да га одмах, без икаквог оклевања, ослободе.

— Господине, рече му чиновник, претрпите се мало, један од наших посетилаца отишао је да потражи своју жену, која је остала крај колевке римскога краља; молим вас да останете ту да вас и та госпођа види; неколико секунада више или мање не чини ништа.

— Али ја нећу да останем ни секунде више! Ја нисам овде дошао да забављам вашу публику; ја живим као и други свет: за свој новац!

— Претрпите се, господине, претрпите се! ..

— Али, то ви тако са задовољством говорите, ви... Гушим се, гушим се. Удариће ме капља... У по... моћ!... Ја... ах!...

— Где је, где је он? питала је жена гурајући се кроз гомилу.

— Ево га, ево! рече јој муж.

— Па ти си ми казао да је викао, зашто више не виче?

— Ви чујете, господине, рече чиновник, преводећи жељу своје саплеменкиње; госпођа вас моли да вичете.

Али осуђеник није дисао.

— Ви сте Француз, господине, а по својој француској особини ви сте и сувише галантни, а да можете што одрећи једној дами. Господине, два, три узвика и то је све.

Осуђеник не само што није више викао, него се више није ни мицао.

Тада им паде на ум да му је, можда, позлило.

Покренуше механизам, извукоше га и подигоше.

Он паде.

Као што су мислили, он се био потпуно онесвестио.

Повратили су му дисање, полили га хладном водом по лицу и најзад, на велико задовољство свих гледалаца, он опет отвори очи.

Чим је дошао к себи, он одмах принесе руку глави. Осећајући да му она још стоји на раменима, узвикну весело, а затим, и не тражећи шешир, који беше ту, побеже брзо из куће музеја г-ђе Тисо. С француског Р. О.

Мода.

Ваше ножице.

Није нам намера говорити о лепоти ваших вилинских ножица, јер би се могли како спотаћи и — подметнути истини читаву ножетину. Ви само верујте да су вам ноге заносне, скројене као да сте парижанка, тако сићушне, узане, елегантне, и да вам фали још само париска обућа (на ову јефтиноћу). Дакле, да говоримо о модерној обући.

Вечерње хаљине, као што вам је познато, најрадије се праве од златних ткива и броката протканих златом. Према томе, са тако раскошном хаљином понећете златан украс на глави и златне плитке ципелице. Мајушне Пепељузине ципелице, искићене прећицама од брилијанта и бисера или бољим перлама и розетама од тила. Али пису те ципелице само

од злата; оне могу бити и проткане златом (или сребром), али свакако морају бити шиљате и узане а са прећицама као на сандалама. Исто је тако модерна ципела од броката у бојама: црно-златној и плаво-златној, или од челичног ткива протканог златом а са прећицом од брилијанта. Ако не марите блесак, купићете ципелицу од златног ткива које је „мат“ т. ј. без сјаја, а која има малену розету са блиставим драгим каменом по средини. Разуме се да тако фину ципелу не можете понети са скромном хаљином. Али мода се обзире и на оне који не маре раскош и препоручује им исечену лаковану ципелицу без икаква украса, која се носи само са свиленим црним чарапама. Није мање модерна и лепа црна атласна ципела са прећом од перла или уопште без икаква украса. Ципеле од антилопе не носе се увече. Модерна дама неће такву ципелу обући ни када иде у позориште. Уопште, кад се говори о ципелама које се носе увече или на чајанкама, искључује се висока ципела.

Висока ципела се уопште ретко вића. Као топла дубока ципела сада важи она која вам допире до чланка, такозвана полу-дубока ципела. Ко се боји мраза и кише, обући ће преко плитке ципеле оне високе каљаче које имају облик дубоке ципеле, т. зв. „шнешуе“. И уз њих иде прописна чарапа танка као паучина. Наравно да човек који има здрава разума, када види даму у тим дубоким ципелама за снег а са чарапом као да је и нема, мора да помисли нешто ружно о помодаркама. Чула сам како је један стари Палилулац, гледајући пренераженo у тако обучену даму, која се иначе сва умотала у крзно, промумлао, уз облигатну псовку: „Дошла би јој памет, кад би је босу изјурили на снег“...

Али кад се ипак решите да понесете високу ципелу, водите рачуна о томе да је и та ципела уска и шиљата, и да мора бити на „шнирање“. Та ципела је сад у зиму рађена доле са лаком, а горњи део је од срнеће коже или антилопе. Особито је модерна „браун“ боја и сура. Црна ципела врло висока, од лака и шевроа носи се у свакој прилици преко дана, али је мање модерна од ципеле која је цела од антилопе, а која ће на пролеће потиснути сваку другу ципелу — осим плитке. Плитка ципела која није одређена за играње и вечерњу забаву израђује се поглавито у лаку. Укусно поређане и испреплетане пречаге дају јој модерно обележје. Радо се носи и плитка ципела са „шпанглом“ око заглавка која се ређе прави једноставна, већ се изреже у неколико (по три и више) зракастих пречагица. Оне јаднице које имају пуначку „сељачку“ ногу у овој сезони или нека јаучу од жуљева, или нека се не обзиру на моду. Њихове ноге су сасвим немодерне и у модерној обућарској радњи за њих нема еспапа. Да ли треба да очајавају? Али је извесно да свака укусно обућена нога може лепо да изгледа, особито ако се не онакази богом дани јој облик кинеским методама.

В. Р.

Муке једне домаћице.

Од госпође М. В., читатељке „Забавника“, добили смо ову занимљиву цртицу.

„Чим је мој муж добио осуство, отишли смо на летовање, у место И. које сад личи на Београд, и ако је селендра, зато што је и у њему оскудица свега... Ипак смо успели да добијемо стан, да набавимо дрва и намирница и да добијемо служавку. То је била средовечна удовица, која је пристала да нам се „нађе у невољи“, иако је тражила плату какву нема ни најбоља куварица.

Десило се да је жена била поуздана. Остала би на пијаци по два сата, али би донела најбоље и најјевтиније што се дало замислити. Прави бисер у погледу поштења. Чим смо то увидели, решили смо да је поведемо собом у Београд. Иначе сам морала отпустити ранију служавку због краће.

Да бисмо придобили ово честито створење, мој муж и ја постали смо лукави и домишљани као дипломате. Ја сам спремала собу, да бих показала служавци, да се она може ослонити на мене што се тиче посла ван кухиње. Она није умела да се окрене у кухињи, али ми смо се тешили да ћемо је научити, и гутали смо загореле паприкаше и подгрејане пилаве.

Једног дана усудила сам се да почнем „офанзиву“ и наговестим намере. Није рекла „не“. Није казала ни „да“. Видеће...

Опијена надом, ја сам јој обећала силне дарове, само нека пође, и дала сам јој унапред неколико ствари, како не би помислила да напразно обећавам. Она се милостиво смешила и рекла је да смо врло добри људи.

Пре него што смо кренули у варош, она се напрасно разболела. Мени пуче пред очима. Дакле, онолико мука за банбадава. Од јада смо омршавили, а колико нас је коштало, да и не причам. Сад ринтам сама, и понеки пут уздахнем сећајући се својих сме лих нада да ћу наћи поштену и поуздану служавку“.

Најбоља пливачица.

Најбоља пливачица у Француској и озбиљан такмац прекоокеанским женским стручњацима у пливању је петнаестогодишња Ернестина Лебрен из Туркоена. Она је ове године тукла чувену Сузану Вурц и добила три шампионата у Француској за 100, 400 и 1000 м. слободног пливања. 100 м. је прешла за 1' 29"; 400 м. за 7' 30"; 1000 м. за 19' 47".

Једног дана загонетни злочинци, који сами себе називају Друштвом Рацисрака, уценили су владу Француске са 100 милиона. Пошто се Француска оглушила они јој на тајанствен начин опустоше огњем две плодне области. Бојећи се већих недаћа, Француска плати. Затим су уцењене Италија и Немачка, које су Рацисраци такође присилили на плаћање, али друкчијим средствима: изазивањем страховите киче усред лета и експлозијама по фабрикама. У Америци, која је била наумила да не попусти, исушили су читаво једно језеро.

Пол Есканде, репортер париског „Света“ упознао се са Жерменом Лоријер, некадањом помоћницом хемичара Жака Ламбера и ради на томе да њеном помоћу открије тајну Рацисрака, који су сада уценили и Енглеску.

И Енглеска је морала попустити, јер су јој Рацисраци ледом блокирали флоту и скоро је уништили. На основу Жерменини успомена Есканде подозрева да је Токра-Дази-Пал, индијски раџа, сукривац Жака Ламбера, и посећује га. Одмах затим Жермена нестаје на загонетан начин. Есканде трага. Међутим тајанствени Рацисраци прете Француској да ће је уништити, ако потпуно не призна њихову власт.

Господар света.

Сензационо-научни роман о скорој будућности од Е. М. Ломана и Раула Биго.

3.

Влада не изгуби главу. У два сата истога дана би извршена реквизиција орлеанске пруге а у пет сати влада је имала двадесет спремних возова са по тридесет вагона. Са прва два воза кренуше у Орлеан три тисуће пешака; шест возова пренесе ше лаку артиљерију, муницију, разна торпеда. Тешка артиљерија, тренови, тобџије, топовска муниција кренули су из Шартра, долазећи из разних праваца. У пет часова изјутра сва Орлеанска шума беше начичкана моћним топовима, који су били упереви пут небеских висина. Тисуће теретних војних аутомобила били су окупљени на пољима, да у случају потребе преносе људе. Наравно све то је било тако прикривено да се није могло познати, осим из непосредне близине.

Трупе су биле добро расположене, јер су новине и војне старешине успеле да распале борбени дух у целог француског народа. Становништво је било узрујано, али је и само захтевало да се не попушта. Гађање из великог оруђа било је тако подешено, да се једна граната распрскава на сваких пет стотина метара, а у сасвим одвесној линији и да тера на висину од педесет километара.

— То је била нова, усавршена артиљерија, створена после Великог Рата. — Размак између појединог оруђа био је по триста метара. На тај начин створиће се од силних експлозија најжешћа ваздушна олујина. Да би се људи заштитили од метака који се буду враћали на земљу, начињени су у земљи дубоки заштитни прокопи, а гађање ће се вршити са раздаљине, помоћу електрике. Сваких пет минута испалиће се по три плотуна из свих топова.

Дан је протекао у очекивању; наступи ноћ, а са помрчином спусти се међу људе и велики, тегобан немир. Шта ли ће им донети зора? Мало је требало да овлада паника. Светлост је била погашена, а ни месец се није појављавао да разагна тај језиви мрак.

Есканде је био на месту, у сред Главног Стана, са својим колегама, новинарима свих земаља на свету. Он је са нестрпљењем очекивао развој догађаја, трудећи се да мисли само на свој посао.

Мало у позадини, иза Главног Стана, у подземном заклону били су на окупу научници са најразноврснијим инструментима. Телескопи за највећу даљину били су уперени према небу. Откако је свануло, нису ни за часак пуштали из вида небеске висине. Али се тамо горе није ништа појављивало. Већ су поверовали да су их, на срећу, Рацисраки вукли за нос. Кад, одједном, Есканде, који је у свакој чорби био мироџија, погледа кроз један огроман дурбин за гледање сунца (елиоскоп) и кликну задовољно. Сваки не би био задовољан, али се Есканде потрудио у Орлеан да види најсензационију битку на свету, и био би разочаран, да се ништа није догодило.

Дакле, он кликну и тиме привуче пажњу целога света.

— Погледајте према северо-западу! и он показа прстом на једну одређену тачку на небесном своду. Један астроном допуни новинареву опаску, викнувши узбуђено:

— Погледајте! Изнад оних ружичастих облака види се некакво необично трепереље.

Сада се догледи свих врста окренуше у вис. Сви су тврдили да разазнају на великој висини као неко метално одблескивање које се прелама са зрацима сунца.

Одмах је извештен Главни Стан. Али се мало за тим учини да је оно била варка, јер се изгуби оно метално пресјајивање. У томе прође цео један час. Астрономи су брижљиво испитивали висине и тек тада опазише да се изнад саме шуме навлачи као неки сиви облак, који је био на врло великој висини, али је ипак покривао целу Орлеанску шуму и њену околину. Тај облак као да је био непокретан.

Истовремено ваздух у шуми постаде топлији. Кроз десет минута било је тако топло, као да није био почетак зиме. Било је очевидно, да Рацисраки почињу напад на војску Француске.

Главни заповедник трупа одлучи да се чека, јер му је јављено да се облак очигледно

спустио на мању висину од земље. Када дође још ниже, отвориће се огањ. Али се више није могло издржати од жеге. Грање се нагло сушило и пуцкетало, као да ће се упалити. Чу се кратак и оштар сигнал за отварање паљбе. Научници и новинари брже но други свет побегоше у своја подземна склоништа. Генерал и официри и неколико срчаних представника штампе, међу којима је био и Есканде, наместише се тако да виде што ће се догодити. Наравно да су били прилично изложени опасности да буду рањени или побијени. Али друкчије се није могло у овом случају.

Страховит је био први плотун. Земља се потресла и на многим местима затрпала велики број несрећника који су се били сакрили у њена недра. Затим се проломи одјек многобројних експлозија у ваздуху, све на већој висини. Прави урнебес! Од другог плотуна попадаше многи људи, а како и не би, кад су велики храстови од неколико десетина година пали на тле, као посечени. Поремећај у атмосфери био је такав, да је почео дувати ветар који је својим замахом обарао све осим оних тешких моћних топова. Трећи плотун биће смрт свију живих бића, мислили су јадни војници у оном лому. Али, на срећу, трећи плотун није ни испаљен, јер се ваздух неочекивано почео нагло хладити и људи су могли одахнути од оне убиствене јаре. Али је требало још пуних двадесет минута да се стиша бура у ваздуху, те да се људи усуде изићи из прокопа и земуница. Није их остало много у животу, али су сви они били радознали да виде, шта је то падало на земљу са онако страховитим треском. Један део војске добио је налог да спасава своје затрпане и рањене другове, други су морали сабирати на гомилу све остатке људи и предмета. Виши официри заједно са научницима проучавали су покупљене остатке. Ту је било угљенисаних људи, али и таквих лешева на којима се могло разазнати да су то били људи неке друге расе. Јасно је било да то нису били белокошци. Уз то су имали танане и ситне зглобове какве имају Азијати. Затим су нађени скрхани и искривљени метални делови који нису имали облика, али се видело да су од алуминиума. Напослетку општу пажњу привуче некаква материја, која је као у сињушним крпама покривала сву Орлеанску шуму, дрвеће, камење, земљу. Али каква је то материја била? То научници нису могли рећи. Све што су могли учинити, то је да обећају, да ће је анализирати и можда тако доћи до каквих закључака. Овако, без испитивања не могу рећи каква је то материја и да ли је сачињавала неко одређено тело или је створена разним једињењима у ваздуху приликом малопређашњег дар-мара у васељени.

У истраживању и поправљању склоништа протекао је цео тај дан, до ноћи. Уједно се очекивало да Рацисраки наставе своју акцију. Али ови као да су изгубили вољу за нападом. Да нису имали превише жртава? Да њихова загонетна средства за рат противу земље нису исцрпена? Вероватно нису одолели оној грозној навали из топовских чељусти.

Побеђени! Рацисраки су побеђени! кликну Париз и још те ноћи поче светковина, — која није била дуга века. Јер у саму поноћ стиже у престоницу црна вест да Орлеанска шума пламти у огњу! Чим се очистио из ње и последњи одред војске, опет се спустила она несносна жега, која је постала тако страшна, да се од ње шума запалила на неколико места и нагло букнула.

Ужас и очајање обузе француски народ, а с њиме и цео свет. Сви осетише да је моћ Рацисрака кобна по земљу и да су сви народи у власти Господара света, који су у толико страшнији што су непознати. Пошто је осујећен њихов први покушај, они су извршили други који је био неочекиван, и Бог зна шта ће свет још дочекати од оне сиве тајанствене

„Забавник“ расписује **конкурс** за своје *сталне* читаоце.

Сваки читалац који пошаље нарочито означене исечке из првих шест бројева „Забавника“, и уз то јави један који било број од 1—100.000, учествује у нашем првом конкурсу.

Шести број „Забавника“ изићи ће из штампе 11. фебруара и исечке са означеним бројем треба послати уредништву најдаље до краја месеца фебруара. Месеца марта биће, као и обично, извлачење лозова Државне Класне Лутрије.

Срећан читалац, чији се послати број тачно поклопи са бројем који добије главни згодитак на вучењу у месецу марту, добиће **награду од 5000 (пет хиљада) динара.**

Ако ниједан читалац не би *тачно* погодио број главног згодитка у месецу марту, поделиће се три награде и то:

прва награда у износу од динара **1000 (хиљаду)** *доделиће се ономе чији број буде најближи извученом броју главног згодитка;*

друга награда у износу од **500 (петстотина)** *динара доделиће се другоме по реду са бројем најближим извученом броју,* а

трећа награда од **300 (тристотине)** *динара доделиће се трећем по реду.*

Из овог четвртог броја „Забавника“ треба исећи речи Књижара Здравка Спасојевића, Београд из огласа на 32. страни, и сачувати исечак, да би се, у своје време, могао послати са осталим исечцима и са ознаком својега броја уредништву „Забавника“.

моћи која се крије у небесним висинама и има необично име: Рациерак.

Господар света.

Сутра-дан, председник Савета био је заузет читањем извештаја о несрећи у Орлеанској шуми. Министар је био ужаснут, кад је сазнао ток догађаја.

Око десет у вече, поново је почела она ужасна врућина. Заповедник је покушао да отвори пальбу, али узалуд, јер је убрзо букнула ватра на једном крају шуме. Људи, убијени жегом, падали су као муве. На све стране експлодирала је муниција у карама. Они који су остали, трчали су према аутомобилима да се спасавају. Али су многи аутомобили већ букнули у пламену. Спасли су се тек неколицина њих. Пропали су и многи официри. До зоре, цела шума је била уништена.

Министар је тужно климао главом, кад му унесоше некакав велики куверат запечаћен златним печатима.

— Ко је то донео?

— Један човек. Он је рекао да пробудимо г. министра, ако спава; а он је одмах отишао, не рекавши више ни речи.

Чим је остао сам, председник Савета поче разгледати тај необични омот. Затим га отвори.

И писмо је било необична изгледа. Лист је био пресавијен. У врху је био чудан цртеж: она два већ позната троугла.

У писму, или боље рећи, овој повељи краљевска изгледа, писало је:

„Ја,

„Господар елемената, огња, леда и ветра.

„Велим:

„Председнику Савета Француске и одасланицима страних држава у овој земљи:

„Куцнуо је час!

„Сутра, у сред бела дана, онај који влада свима тим моћима, доћи ће лично у Министарство Унутрашњих Дела, да тамо диктира своје услове за мир у свету.

„Посланици Енглеске, Америке, Италије, имају налог да присуствују дочеку Господара Света.

„За време Мога боравка у Министарству, Париз ће јамчити за Мој живот. Ако се изврши и најмањи покушај на Моју личност, овај град биће разорен пре но што падне ноћ и Париз ће бити претворен у гомилу пепела.

„Услови које поставим ја, нека се нико не усуђује нападати. Мир ће бити потписан, или ће наступити низ катастрофа које ће оштетити сваку државу на свету.

„Онај који заповеда и који жели да га послушају."

Писмо је пало из руку запрепашћеног министра. Он је дрхтао целим телом. Луд од страха, он је одјурио у Јелисеј. Председник Републике одмах га је примио. Кроз непун сат, министар се вратио у Министарство.

Настаде јурњава и звркање телефона. Летели су аутомобили, бицикли, аероплани. Посланици страних земаља хитно су дозвани. Војска која се налазила у околини Париза, добила је наређење да се спреми. Новинарима су дата посебна обавештења и налог да не застрашују свет. Све се тако спремало, као да ће се Париз и сада одупрети Рациерацима. Али министри нису ни помишљали на отпор, јер су увиђали да је то немогуће. Они су просто били изгубили главу. У шест изјутра у Јелисејској Палати држаће се седница министара. У зору сутрашњег дана, одсудног дана, Париз је преплављен цедуљама, које су раздаване и разношене по кућама од стране државних власти. Још се чува у народној књижници хрпа тих цедуља, на којима је објављивала

„Република Француске Народу,

проглашење ратног стања и позивала га да сачува присебност, јер престоница није у опасности. Уједно се обуставља саобраћај железница у граду и предграђима, забрањује се колски и пешачки саобраћај; обуставља се електрика и гас. Сваки покушај прекорачења казниће се затвором. Враћање нормалног стања објавиће се звоњењем.

Онај који заповеда...

Велика забринутост видела се на окупљеним министрима и посланицима, који су очекивали загонетног „господара света", по његовој заповести. Они су седели и стојали око једног дугачког стола, покривеног црвеном кадифом. Тај тешки сто као да је био брана између госта који ће стати пред њега и оних који чекају.

Напољу, око подне запажена је нека необична појава на небу. Са запада се указало на небу мноштво ситних блиставих тачкица. Те тачке биле су подељене у две групе, а те групе сачињавале су два троугла. Кроз догледе се могло опазити да се ти троугли гибају и таласају, према чему се закључивало да су то аероплани неке нове, још невиђене врсте, начињени од блиставог материјала на коме се преламају сунчеви зраци.

Одакле су долазили, са које непознате тачке овога света? Нико није знао рећи. Али је јавно мњење нагађало да плове чак из великих пустара Индије или Америке. Есканде је био друкчијег мишљења, али он није хтео да говори.

Посматрањем сјајних тачака, установило се да се оне крећу отприлике брзином од 200—250 километара на сат.

Чим су доспели изнад Париза, ти чудни стројеви распрштали су се и распоредили изнад престонице, као што то чине трупе на земљи за време рата. Тада се спустише тако да их је било могуће видети и голим оком, и уставише се тек на висини од две и три хиљаде метара.

Најмоћнији апарати са париских опсерваторија били су уперени у те чудне блиставе аероплане, али то није било ни од какве користи, пошто се од силна треперења није могло тачно разазнати каква су облика и од чега су сграђени. Све се измешало у слојевима атмосфере у једну сјајну масу, која је својим блеском најбоље маскирала оне који се нису хтели показати.

Један од научника ипак је дао донекле вероватно разјашњење. Он је рекао да су ти аероплани по свој прилици начињени од провидног материјала, да су непрекидно у покрету и да су обложени огледалима која одбијају светлост и облаке.

Тек у два сата један раскошан аутомобил, на коме је седео шофер са турбаном на глави, уђе смело у двориште Министарства Унутрашњих Дела. Заустави се под тремом.

У великом салону, на првом спрату, замре сваки разговор и министри се наместише иза стола, старајући се да не одаду своје узбуђење. Они који су седели, устадоше. Сви су били гологлави, осим војних аташеа.

Два лакеја отворише тешка врата и ишчезоше. У самртној тишини појави се један човек.

Тај човек био је Токра-Дази-Пал.

Сви се запањише, али нико не скидаше очију са младога раџе.

Токра је био раскошно одевен. Одело му је било од тешке свиле, везене сребром и бисером, а огртач од пурпурне кадифе, прошивен златом и засејан блиставим драгим камењем. На финој и поноситој глави имао је турбан од беле танане свиле. Левом руком је придржавао сабљу која је била царски раскошна. Балчак је био сав у блиставим адиђарима.

Он је приступио столу лаганим, достојанственим корацима. Хладним и непријатељским погледом мерио је своје противнике. Застао је, поздравио скуп, приносећи руку челу и прекрстио руке на грудима.

Као да га никада није видео, можда по угвореном плану, председник Савета опре се рукама о сто и упита глухо:

— Ко сте ви? Шта желите?

Токра-Дази-Пал осмехну се неким загонетним осмехом. Развлачећи речи, као да их слади, одмерено, он стаде говорити. У мртвој тишини чуо се само његов лицемерни глас.

— Пре него што одговорим ко сам сада или ко сам био, ја хоћу да вас подсетим да сам дошао амо оружан страхотном снагом. Ваши разорени градови, тисуће мртвих и рањених, ваше опустошене области, видљиви су доказ моје моћи. Не приморавајте ме да вам дадем још таквих доказа.

— У овом тренутку изнад Париза стоје две хиљаде мојих авиона, који су у стању да разоре овај град, да не остане ни камен на камену. И то ће бити, ако ја не будем међу њима кроз један сат.

— То значи да ћете погинути са нама, рече посланик Енглеске леденим гласом.

— Погинућу са вама, прихвати Токра-Дази-Пал, не мењајући ни став ни глас, али му око сену. — Погинућу, али не мари. Оваква дела се не чине, а да се живот не извргне опасности.

— Питате ме, ко сам ја? Још до јуче, ја бејах кнез Велоре, индијски раџа. Данас стоји пред вама свемоћни самодржац Индије, по сопственој вољи махараџа Низама, Мисоре, Бароде, Лахоре, Непола, Бирмана, Гоа, Хандернагоре и т. д., и т. д. Наследник свега што је остало од некадање моћне Индије! И ја велим Енглеској: „Повуци своје чете са овога светог тла које оне скрнаве!" Ја велим Француској, Португалији, и свима завојевачима оне земље у којој владају моји богови: „Одлазите, или страхујте од мога гнева!"

Глас му лако задрхта и постаде суров.

— Ја имам под својом влашћу десет милиона оружаних људи, који су испуњени мржњом према вама; ја држим у руци једну разорну силу, највећу силу на свету према којој су ваша оруђа и оружја слабе играчке. Ако у току од месец дана ви не испуните све моје жеље тако ми Шиве, Разоритеља, ја ћу освојити ваше земље и ви ћете бити моји робови. Ја рекох!

Глас му је грмео, али сада он умуче, и опет принесе руку челу, па коракну уназад.

Посланик Енглеске учини покрет као да ће говорити, али Токра, једним охолим царским гестом пресече му реч, окрете се и изиђе нечујним, гипким кораком звери.

Дакле, Француска, Немачка, Енглеска, Америка и Италија дале су оне силне милионе, да би овај пробисвет, овај до јуче незнатан индијски великаш, могао припремити најстрашнији устанак на свету! Дакле, и не слутећи шта чине, две најмоћније демократије у свету допринеле су да се створи једно деспотско царство, а ко зна да овај смели авантуриста једног дана не изнуди владу над целим светом и подвргне најнапредније државе ћудима осветољубивих црвенокожаца?

Када је Токра-Дази-Пал ушао у свој ауто, нико га није уставио, и дивотна кола летела су пуном брзином. Али из ремизе у улици Миромеснил излете други један ауто и јурну за Токром. У томе аутомобилу налазила су се три новинара који су хтели, да, по сваку цену, буду обавештенији од осталих. Кад су наишли на Александров Мост, преко кога су пројурила раџина кола, на њему се изненада створи један човек, који завитла нешто на новинарски ауто. Чу се страховити тресак и овај ауто одлете у парампарче. У тој гужви погинуо је и смели атентатор. То је био неки Индус.

Аутомобил Токре-Дази-Пала одјурио је у Север и улетео у двориште једне велелепне виле. Чим је Токра изишао из кола његов шофер поли их бензином и она букнуше у пламену. Али је на тераси ове виле, у којој нико није становао, ширио своја сјајно лептирска крила један необични аероплан. Токра-Дази-Пал причека свога шофера, који ускочи у строј и овај се у одвесној линији диже у ваздух. Чим се Токрин аероплан попео на висину оних стројева који су били изнад Париза, ови се брзо окупише опет градећи два троугла и те блиставе фигуре убрзо ишчезоше у плавим дубинама васељене.

Заробљеница.

Када је Жермена Лоријер дошла к себи она осети да је спутана некаквом тамном материјом, која јој не дозвољава да се слободно креће. Према њој седео је непознати јој човек у европском оделу, али са турбаном на глави.

— Госпођице, рече он врло благим, меким гласом, — ако будете викали, ја ћу бити принуђен да вам затиснем уста. Немојте ме гонити да то учиним.

— Зашто сам ја овде?

— Сазнаћете, рећи ће вам се, али касније. Ви сте у рукама мојега моћног господара, он ће одлучити.

Човек ућута, а и девојка више није питала.

Ауто је јурио кроз ноћ муњевитом брзином и Жермена није могла видети предео кроз који је путовала. У зору, човек извуче неприметно некакву бочицу са златним запушачем и нагло је стави Жермени под нос. Она одмах паде у дубоки сан. Њена лепа глава клону на отмичарево раме, а човек је лагано спусти на јастуке. Он намаче завесе и кола наставише своју сатанску трку, летећи мимо градова и села.

У осам изјутра, аутомобил нагло скрете са друма на ужи пут који је водио до вратница једног старинског замка. Капија је била широм отворена и ауто са умањеном брзином стаде пред великим улазом.

Замак се уздизао на високој стени испод које је био један залив.

Жермену, онако умотану, пренесоше из кола у један велики салон. Сад су јој скинули све везе, и човек који се возио са њом у аутомобилу поче да је хлади једном лепезом. Она се пробуди и сретне хладан и оштар поглед Индусов.

— Шта хоћете? упита она једва чујним, али чврстим гласом.

— Ваши пријатељи и ви трагали сте за једним човеком кога ми кријемо, а који је вама познат. Наш мудри господар наредио је да вас одведемо као таоца. Ваш живот зависи од увиђавности ваших пријатеља. Вечерас ћете видети Жака Ламбера. Наш господар приспеће тек кроз два дана.

Човек пљесну дланом о длан и на знак појавише се два Индуса, очевидно слуге. Они узеше Жермену под руке и одвукоше је у једну собу, у којој се за њом окрете кључ у брави.

Жермена се била сасвим освестила и хладнокрвно је размишљала о свему што се десило. Кад јој се снага повратила, она устаде и узе разгледати собу у којој се налазила. Једини прозор на соби био је затворен катанцем, а иза врата чуло се равномерно шеткање једног стражара. Она је била заробљена.

Иначе је у соби било свега што може затребати једној дами. Жермена се уми, очешља се, доведе одело у ред. При томе је размишљала о догађајима и дошла до закључка да јој има спасења, јер ће је Есканде тражити, док је не буде нашао. Она је у довољној мери имала женске осетљивости, да би погодила колико је младић њу заволео. Те мисли одведоше је сањарењу и она склопи очи, сва румена.

Пред вече неко закуца на врата и одмах затим врата се отворише. На прагу се појави један човек, иза кога су стојала два витка Индуса.

— Жак Ламбер! викну Жермена.

Човек уђе, врата се поново затворише.

— Да, рече човек, — ја сам, Жак Ламбер.

— Шта радите овде? Зашто сам ја овде?

— То је воља нашега моћног господара.

Жак Ламбер није се много променио. Био је нешто прерано поседео, али су му очи још увек гледале са изразом неповерења, као да вечито некога сумњиче. Жермена одмах разумеде да је он као и пређе занет самим собом и да је готово луд од грандоманије.

Он је сео и, као сваки хвалисавац, убрзо осетио потребу да се размеће. Он са све већим заносом говораше о својим тајним радовима, славећи своју генијалност.

Затим јој се исповеди да је своје проналаске продао раји Токри-Дази-Палу, и да је овде, у самоме замку, удесио читаву хемијску фабрику.

— То су чудеса, причао је он ватрено. Осим моје необичне материје ту се фабрикују и фантастични ваздушни стројеви који превазилазе брзином и истрајношћу најмодерније еликоптере. Ја сам постигао својом генијалношћу да се облици тих авијона не могу разазнати ни из близине. Ви нећете знати где вам је глава, када вам једном покажем сав обим свога рада.

— А чему служе ти ваши проналасци? упита хладно млада девојка.

— Ја то... не знам. Ја сам потписао уговор који истиче крајем идуће године. Тада ћу добити шест милиона, разумете ли, шест милиона. За сада ја не излазим из замка, и ако писам заробљеник, али ми није ни стало, јер ви знате да ја волим овај свој посао! Зар то није благородно, госпођице Лоријер?

Девојка се диже као опљувана.

— Благородно? Хахаха! насмеја се она горко и узбуђено. — Жаче Ламбере, хоћете ли да вам кажем чему служе ваши проналасци?

И, сва уздрхтала од узрујаности, бледа од гнева и гнушања, она му исприча шта је све човечанство препатило од злоупотребе његове генијалности. Описа му све минуле страхотне догађаје, рече му колико је света погинуло, колико је предела опустошено, и каква опасност прети људима од његових грозних открића.

Слушајући Жерменино горко и срдито причање, научник се мењао. Он је испрва гледао равнодушно и са неверицом, али су њене страсне речи покренуле у његовој мрачној души нешто што он није познавао, а то је грижа савести. Он схвати да је његов дух био разоран за човечанство и да је огромна мржња оних који би требало да га благосиљају. Жак Ламбер пребледе и задрхта у престрави.

Индус — а то је био рајин секретар Равана —, онај исти који је пратио Жермену, уђе, остављајући за собом врата отшкринута, иза којих се видела његова два оружана саплеменика.

— Овај човек вам није рекао све, госпођице. Мој господар није човека пуна врлине навео на грех. Јер у времену када се Жак Ламбер јавио са својом понудом моме господару, он је већ био починио низ недела — каквих? Нимало благородних, велим вам. Његове жртве умирале су било од леда, било од огња. А сваки пут би их опљачкао. Чим је мој господар добио у руке комад материје коју је пронашао Жак Ламбер, он се сетио одгонетке оних тајанствених злочина, који су пуну годину дана бацали у бригу париску и енглеску полицију. Ми смо ту материју првипут применили да казнимо једног бунтовног слугу. Све те чињенице затекле су Жака Ламбера између целата његове домовине и воље мога господара. Ви губите узалуд време, говорећи савести овог разбојника. Што се нас тиче, ми имамо као потпуно оправдање ослобођење своје отаџбине од непријатељских господара и отимача. Наш циљ оправдава наша средства. Рат је — рат, а ми ратујемо за слободу земље коју волимо изнад свега.

Индус се окрете Ламберу:

— Вама је било забрањено да говорите. Ја сам хтео да вас искушам и да видим како држите своју заклетву. Ви сте се огрешили о нас и бићете кажњени.

Он макну руком на служитеље. Они приђоше журно и одвукоше научника, који је дрхтао као прут. Равана се окрете Жермени:

— Ви нећете дуго бити у нас, али док сте овде, немојте заборавити да живот једне заробљенице не значи ништа за време рата.

Он изађе и врата се опет забравише. Жермена остаде сама.

Тајанствени замак.

Свакога дана Есканде је добијао извештаје од својих агената. Нико није јављао ништа значајно. Вердо се вратио. Он је пратио Токру-Дази-Пала, све док јахта није кренула. Али Жермена није била на броду.

Напослетку, стиже му један извештај из Бајеа, у коме му је детектив, који је обилазио онај крај Француске, јављао да један велики ауто долази двапут недељно у Баје, у пратњи тројице Кинеза; двојица од њих чувају ауто, а трећи купује. „Пошто су Кинези, ја нисам пратио тај ауто“, — тако се завршавао, извештај.

— Блесан, рече Есканде на то, — будала!

Есканде се није премишљао. Он отрча Ле Сотеу, разговараше са овим пола сата, а затим се врати у своју собу, сијајући од задовољства.

— Момче, викну он Вердо-у, — ми крећемо.

— Куда? упита Вердо, прекидајући рад.

— У Баје. Ја имам вољу да посетим тамошњу чувену саборну цркву. То је диван споменик старине!

Вердо ништа не рече, већ уздахну и диже се са свога места.

— Да ли полазимо одмах? упита он суморно.

— Одмах. Али ћемо се прво снабдети најпотребнијим пртљагом. Узмите рубља, једно одело, ваш револвер и две џепне лампе, а кроз пола сата будите на станици. Доћи ћу и ја.

Вердо одјури. Кроз пола сата обојица су били већ у возу, а сутра-дан, изјутра, приспели су у Баје. Био је пијачни дан. Дошли су и Кинези са својим аутомобилом. Али је Есканде одмах видео да су ти „Кинези“ управо Индуси. Они су били одевени као послуга из бољих кућа, а на глави су имали обичне качкете.

— Радо бих дознао одакле долазе ови људи, рече Есканде.

— Ако су пијарице у Нормандији налик на своје париске другарице, онда ћемо брзо дознати све што нам треба.

Кад је Индус покуповао све што му је требало — код једне трговкиње, Вердо јој приђе. Није дуго ћаскао и зановетао, кад поздрави жену и врати се своме другу.

— И она вели да су то Кинези. Каже да живе у једном замку украј мора. Распитивао сам где је то „украј мора“. „Тамо!“ рекла ми је жена и махнула руком прилично неодређено.

— Зато је најлакше, прихвати Есканде. — До мора води само један једини добар друм, а то је од Порт-ан-Басена. Већ сам разгледао мапу. Најлакше је уходити људе, ако пођеш пре њих.

Есканде је погодио. Нису се возили ни пун сат, кад се на том другу иза њих чу хуктање великог камиона. Вердо се окрете и рече:

— Ево их! То су они.

(Наставак у идућем броју).

О људождерима.

Ма колико било цивилизовано наше доба, ипак са лопте земљине још није потпуно ишчезао и последњи траг људождерства.

У причама.

Ко се од нас не сећа страшних прича које је читао у своме детињству, о белим људима који су претрпели бродолом и, управо кад су славили Бога за спасење своје, јер су се чудом неким нашли избачени на неко забито острво, наилазе црни и крвожедни људождери, кољу цело друштво, а спасава се само један, на овај или на онај начин, који после силних перипетија, долази у Европу и прича нам своју причу!

То је било некад; давно, врло давно. Данас човек већ ређе једе човека.

Како је у истини.

Један чувени путник, научник и дугогоднишњи испитивач најзабаченијих колонија, овако говори о томе питању у једном угледном француском часопису:

„На својим многобројним и честим путовањима често сам долазио у додир са Црнцима и никада нисам имао никаквих тешкоћа. У данашње време се на прсте могу избројати случајеви да људождери прождеру ког човека беле расе. Међутим, много чешће се догађа, тако да се слободно може рећи посведнев-но, где се Црнци међусобно прождиру."

Подела.

Тај Француз-истраживач дели људождере у три врсте:

1º племена која су се тако обикла на људско месо, да по својим селима стално гоје робове за клање;

2º други, који су у чешћем додиру с Европљанима и боје се репресалија суседних белих гарнизона, прождиру људско месо само у ретким, свечаним, приликама: поводом смрти ког поглавице; затим, као приношење жртве својим идолима, када увек буде и гозбе с људским месом;

3º секта „људи-тигрова", која се срета у централној Африци и у Океанији.

Зуби.

Урођеник који уживa у месу својих ближњих или га једе из навике, има и зубе врло карактеристичне: при врху и при дну њихови су зуби изоштрени и истурпијани на најбрижљивији начин, тако да добију облик тестерице. Тај се обичај преноси са колена на колено, тако да сада има племена која и не помишљају на људождерство, али, потомци, и дан-дањи оштре своје зубе, како то већ мода и обичаји налажу.

Прва врста

људождера обитава забачене и удаљене крајеве, где Европљанин још није продро. Ту је урођеник потпуни примитивац, леништина, ради и обрађује земљу, ако се о томе уопште може говорити, само онолико колико му је најнеопходније за живот. Он уз зеленарију једе месо кад год може доћи до њега, и то било да га добије ловом или ће пак заклати роба, кога је нарочито гојио, да га једног дана поједе. Или ће пак отићи у суседно село и купити леш ког умрлог, кога његово село неће појести, али нема ништа против да га прождеру суседи, као што ће и сами од тих истих суседа купити мртваца, када га буде било. А кад се догоди да буде и више мртвих, услед какве редње например, отварају се права тржишта с људским месом. Кад би Европљани покушали да репресалијама сузбијају те обичаје, Црнци их не би разумели, већ би само слегали раменима, као говорећи: „судбина" или „њихова посла"...

Пир.

Дан гозбе је ту. Од ране зоре пристижу познаници и пријатељи из оближњих села, позвани на пир.

Око 8 сати приступа се облачењу жртава. Тело им се прво добро натрља палмовим уљем, затим се покрије слојем црвеног дрвета које се упије у поре, те се жртва сва црвени, као жеравица. Лице им се намаже слојем беле глине, обрве и трепавице се навуку угљем.

Насред села, пред кућом поглавице, диже се пањ. Унаоколо жреци и џелат са најобичнијом ножином у руци. У средини леген за сливање крви.

Жртве прилазе ритмичним кораком уз ударање у длanове и уз „певање". Чим би која дошла до пања, издужила би шију, а џелат би одмах пререзао гркљан.

Бива да одједном падне и по десет жртава и, чим ти несрећници буду повађани по земљи, отпочиње лупа у там-тамове и бесно урликање: тако отпочиње весеље.

Највеће свечаности

бивају приликом смрти ког вишег поглавице, а само онај Европљанин би могао присуствовати, у кога Црнци имају нарочито поверење. Ради се овако:

Пошаље се последнику и наследнику умрлог поглавице какав дар (соли, пушка кремењача, и т. д.) па, буду ли дарови примљени значи исто колико и позив на „свечаност". Буде ли послато уздарје, значи да Црнци дародавца сматрају као трговца и неће да га виде на гозби. По његову кожу је најбоље да се врати откуда је и дошао.

Француз-истраживач, кога су Црнци волели, доживео је једном приликом да његови дарови буду примљени. Кад је наишао у село умрлог поглавице, одасвуда су се разлегали дрека и кукњава, урлик, песма и ударање у длanове. Жртва и гозба имали су се одржати тек сутрадан, а све дотле, цео дан и целу ноћ, све живо је скакало и играло.

После подне се вршило одевање и маскирање жртава, — жена и робова које је сутрадан ваљало побити. Ну, о томе је већ било речи напред.

Кад умре какав поглавица, његове жене, робови и имање деле се међу мушке чланове родбине умрлога. Жене се не узимају у обзир: оне су обична роба, ствари. Млађе, до двадесет и пет година најдаље остављају се на миру и само мењају сопственика. Остале се продају или убијају. Младе робиње које су у стању да раде, такође се чувају, остале пак иду под нож. Један део покланих укопава се с убијеним; остале се једу.

Поколь.

Пред сунчев залазак почиње лупа у там-тамове и све живо у селу ђипа све до сутра дан. Чак се ни жртвама не даје ни часка одмора и, почињу ли дремати, одмах их водају селом и чине све могуће само да не заспе.

Дошао је и час жртве. Свирка, песма и бука престају. Леш умрлога испружен је насред села, на асури... Нико се не усуђује проћи туда и све се крије иза кућа и заобилази. Ускоро се зачују и чудновати неки узвици од пет ритмичних тонова: то иду свирачи на челу поворке жртви. Инструменат је врло примитиван: обична сасушена биљна влакна, упредена и затегнута на дрво у форми лука. На крају струне нежна тршчица од бамбуса. Свирач удара по струни, старајући се да на њу наслони усне, те већи или мањи отвор уста даје различите тонове.

За свирачима ступају жртве: оне играју и приближују се у двојним редовима. Једино најстарија жена умрлога има право да ступа у средини поворке. Она прва гине, насред села, на лешу мужевљеву. Чим и она умре, оба леша, један према другоме, бивају погребена у јами, недалеко од тога места. Остале жртве имају да се покољу над том отвореном раком, тако да крвљу својом залију оно двоје мртвих у гробу.

За пир који следи бира се леш које младе робињице, девојке, а ако он не буде довољан, узимају се даље само мушки лешеви. Лешеви се ишчерече и свака породица добија део, по главама.

Људи-тигрови

су непознати и има их, у сваком људождерском селу. Своје злочине врше ноћу. Зову се „тигровима" зато што онај члан тога друштва, коме падне у део да се докопа жртве, има да тело избразда црном и жутом бојом, као тигар; затим, узима у руке канџе од гвожђа, да би лакше задавио жртву. Кад се спрема за злочин, иде вазда четвороношке — те на тај начин оставља за собом траг сличан тигровом.

Одмах по извршеном злочину саучесници и помагачи дижу паклену дреку, баш као да је тигар забасао у село и тек се сутрадан сељани питају да ли је то био прошао тигар или човек-тигар. И то све шапатом, јер човек-тигар се сматра као фетиш и урођеник се плаши његове освете.

Жртву одвлаче изван села на место где су већ сакупљени остали чланови друштва. Несрећнику се отварају ножем груди, вади му се срце и спушта у шерпењу, заједно с крвљу. Затим се све то скува и сваки добија свој део. То су, у ствари, верски обреди, јер урођеници дубоко верују у добар или рђав утицај мртвих.

Ишчезавају.

Људождера је највише било у Океанији, али и тамо их већ нестаје, јер се млађи нараштај, у све ближем дотицају с белима, нагло цивилизује и напушта своје древне навике и обичаје.

Суматра је до скоро била острво куда се Европљанин смео да упути само оружан до зуба. Још колико пре седам година два бела човека, која су се усудила да зађу мало дубље у унутрашњост острва, нису се никад ни вратила.

Данас пак Суматра, Јава и Борнео имају врло мирно становништво које се храни пиринчем; месо од дивљачи је реткост.

Цивилизација граби журним корацима напред, па је и људождера нестало.

Пронађена је нова врста свилене бубе.

Из Америке јављају на све стране света о једном новом проналаску у свиларству. Неки индустријалац и истовремено научник Г. Вартан Осиџен, Јерменин пореклом, одгајио је, после десет година рада, једну нову врсту свилене бубе која је два пута већа од до сада познатих врста. Ова буба у стању је да произведе до 1800 метара свиле, уместо 1000 и 1200, колико даје обична свилена буба. Али она се гаји цепљењем обичног дуда на неку врсту наранџиног дрвета.

Овај дуд је много већи од обичног и даје до осам жетава годишње; лишће му је велико као дно шешира, а дебело и месnато.

Ове чињенице не би никога изненадиле. И досада су одгајивачи воћа и животиња успевали да укрштањем побољшавају врсте. Тако је постало и цвеће које се гаји по вртовима. Али је Г. Осиџен изумео начин да његове свилобубе дају обојену свилу у бојама дрвећа

црној, пурпурној, наранџастој, зеленој и модрој. То је постигао додавањем извесних супстанца у храну свилених буба. Али то још није све. Проналазач шарене свиле обећава осамнаест разних боја од својих буба, док смо до сада имали сирову свилу свега у три боје: жутој, жућкастој и белој.

Занимљиво је да Осиценова свилобуба, пошто се једном оспособи да производи свилу у боји, даје обојене чауре до краја свога живота, а исто тако и њени потомци. Шта више тај род не би никако могао производити свилу у којој другој боји. Н. пр. зелена свилобуба производиће у будуће само зелене чауре, а и цело њено потомство.

Амерички проналазач држи да ће укрштањем до сада произведених врста добити много већу скалу боја, те ће моћи живо да учествује у свима ћудима моде. Једно још има да се утврди искуством, а то је да ли те свилене бубе временом неће изгубити способност коју им је њин творац дао научничким путем.

Чим се дознало за повољне резултате рада Г. Осидена, амерички капиталисти су му ставили на расположење средства за постављање те нове свиларске производње на широке основе. Тако је он до сада калемио двеста милиона тога новог дуда а спрема се да калеми још 20 милиона. Тако бар пишу америчке новине, којима није тешко да се преваре за коју нулу. Они су већ навикли да све раде у џиновским размерама. Даље јављају да је на обалама Ниагаре постављен темељ за модерне свиларе које ће израђивати новопронађену обојену свилу. Но пошто гајење ове врсте свилобуба изискује велике трошкове, вероватно је да природна свила у боји неће бити доступна свима — бар у први мах.

Пигмалион.

Курт Минцер.

Феликс Балеста био је син једног шпанског винарског трговца, који је имао своју радњу у једној лепој вароши у Швајцарској. У том дугачком мрачном подруму, који је увек био испуњен виноским паром, дуванским димом и оштрим мирисом једног шпанског јела, певао је Феликс у једном углу за келнерајем уз гитару сетне, чежњиве песме.

Стални гости причали су о њему, и када је једног дана Американац, мистер Конрид на своме путу свратио у ову варош, причали су и њему о младом Шпанцу. Он сврати у крчму, виде лепог, виђљастог дечака, коме је тек било седамнаест година, и слушаше га с напрегнутом пажњом. Три дана доцније потписао је млади Балеста уговор, постао је у Паризу ученик великог Лабланша, а после три године певао је Бајаца у Метрополитену поред Каруза.

После „Пролога“ у ложама и паркету били су просто сви помахнитали. После првог чина загрли Карузо почетника и рече му смешећи се без трунке зависти: „Младићу, ми морамо делити славу“. Баритон Феликсов испуњавао је неисказано меко и слатко целу свечану кућу. Сутра- дан постао је Феликс јунак те вароши, љубимац женскиња, предмет штампе, жртва славе.

Феликс Балеста, тек преко двадесет, опијен, збуњен, сумњајући у стварност, постао је одједном жртва страха. Глас му је био цео живот, он га је волео, био је готов на сваку жртву, уздржавао се ради њега љубави, алкохола, дувана, друштва; бојао се свега и свачега. Вежбао се, учио је, тренирао је и тело и грло, презирао је свет који није спадао у његову публику. Лукав, трудољубив, тврдица, неповерљив, уздржаваше се свега, постаде ћудљив, постављаше нечувене захтеве својој околини, правио се охолим, и ако је у срцу био прост, пријатан, задовољан. Штедео је, живео споља на великој нози, а задовољавао се да руча код куће пиринач с парадајсом, а у вече да једе телеће месо и пије воду. За осам дана научио је да презире жене, које су се биле безобразно окомиле на њега. Он је био хладан као што су сви који су посвећени страсти. Велика страст не зна за уводе, она извире из срца које није још употребљено.

Уочи Нове Године, за време представе „Кармен“ са Дестином, Карузом и Балестом јавила се страст. Усред песме, одмах у почетку представе, открио је Феликс два плава ока, која су га гледала срдачно, одано. Одмах до позорнице седела је у ложи једна гаравуша, и он осећаше како га она пије. Он застаде, али се брзо прибра, и понови рефрен нешто уморније. Када је доцније запитао, ко је та жена, исмејали су га, како то да је не познаје. Дестина му дошану тајанствено: „То је Јелена“.

То је била Јелена. Другог имена није имала њујоршка кокота. Баснословна жена, могла се добити само жртвом једне огромне суме, или пуким случајем, да задовољи своју хладну, индолентну чулност. За њу се говорило да је свирепа, лажна, осветољубива и неурачунљива.

Феликс не сачека последњи аплауз, обриса журно шминку с лица, пребаци преко костима један дуг огртач и искочи у свиленим чарапама и позоришним ципелама на улицу, којом је шибао ветар. Чекао је — али је Јелена већ била отишла. Он купи њене слике и једну статуету, која је била у продаји. Фигурица од теракоте представљала је њу голу, наслоњену на један стуб; у левој руци држала је полумаску, коју се спремала да навуче преко очију. Феликс је волео Јелену. Пет дана доцније седела је она сама у истој ложи и посматрала је укочено, својим жарким, угасито-плавим

Обраћамо пажњу на конкурс, објављен на 17. страни.

очима Феликса, кога је публика изазивала као Риголета.

И опет он истрча на улицу у костиму и виде је баш у тренутку када се пењала у свој жути ауто. Она му добаци само један поглед, који је говорио: „За мном!“ Он ускочи у први ауто и нареди да иде за жутим. Овај стаде у једној мирној, широкој, забаченој улици. И у тренутку када Феликс искочи из свог аута, први је већ био ушао у портал, капија залупи и заљубљени младић остаде пред решетком. Унутра је Јелена силазила; пустила је свој црвен свилен шлеп, вукла га је лагано вијугајући га за собом уз широке степенице од зеленог мрамора. Она се окрете. Феликс остаде пред капијом као просјак; ледени ветар фијукао је око палате. Али је он горео. Она га је волела, али се најпре само играла. Он је обожавао ову свирепост, која му је раздирала срце. Он је у заносу уживао да стоји ту као пас под њеним прозором. Он заборави на свој глас, и овај му се освети. Када је четири недеље доцније после једног тешког катара напустио постељу, пришао клавиру и ударио један акорд да загрми трозвуком, закрешта подругљиво његов глас. Феликс га је жртвовао својој љубави, и он се више не поврати никада.

* * *

После неколико месеци он је изишао из болнице. Био је излечен, али мозак му је био још поремећен, лекари га назваше „безопасним болесником“ и уверавраху да се наступи беснила више неће појављивати. Феликс Балеста живео је као у сну, не верујући потпуно у стварност своје егзистенције, али у тој тихој несвесности, ведар, разуман, хладан он напусти драгу Америку. За четири недеље, колико је трајала његова слава, био је уштедео неколико хиљада долара, од којих је већи део прогутала болница. Преостало му је толико, да може мирно живети годину дана у којој јевтиној вароши. Нико се више није распитивао о њему. Он је остао без гласа, дакле, више није била у питању његова личност. Али он је и даље лутао и тражио Јелену. Она је била напустила Њујорк; нагађало се, да мора бити у Паризу. Феликс Балеста, који је волео — а страст је оно што је бесмртно код човека — отпутовао је у Париз.

Прелазећи океан премишљаше: Вариете? Али у Европи није био довољно славан, да би могао добити првокласни ангажман. А ко зна, да ли је његов глас био довољан и за такву врсту певања. Онда се сети, да је као дечко умео да говори из трбуха, да је тако многе плашио говорећи или певајући туђим гласом. Може бити да би сада могао ту вештину усавршити. Јадни Феликс!

У Паризу је прво стао да тражи Јелену. Чекао је ноћу пред позориштима и луксузним ресторанима, вирио је кроз излоге у Rue de la Paix, дрзнуо се да пита славне кројачице, да ли познају Madame Јелену. Избацили су га учтиво напоље. Он се онда одрекну, али је његова љубав тријумфовала над даљином и растанком.

Његова чежња гнојила је његову љубав, и она израсте и набуја као коров.

Он је становао као сиромашан студент горе иза Пантеона у Rue Clovis, у једној собици у сусеству гризета и техничара. Ту се вежбао.

После годину дана самоодрицања савладао је своју вештину. Поручио је неколико великих лутака које је он могао, држећи им руку за леђима, да покреће једним простим механизмом. Оне су носиле смешне маске, жене, мушкарци, један мали дечко, један свештеник, један тенориста, једна кокота, једна сељанка, један пробисвет, један Тиролац. Са њима је он изводио разне веселе, сатиричне сцене, које нису биле без духа.

Тај син једног шпанског винарског трговца, који је имао за собом три године париског живота и четири недеље славе, био је обдарен вицем и оштроумљем. Али је обоје било сакривено велом, који је био покрио и његов разум. По том оде код својих вештака и поручи још последњу фигуру, највештију, најпокретнију. Дао им је за мустру слике и статуету Јеленину. Тако је постала лутка, која је по свему личила на њу. Феликс јој је купио најлепшу смеђу косу и поручио једну скупоцену хаљину. Лутка је носила рубље једне велике кокоте, и само је њен накит био лажан као у какве сироте суџетне војвоткиње. А када је она већ била у његовој соби и посматрала га својим укоченим плавим очима, погледом који као да је долазио из неке недокучне даљине, пао је он плачући пред њом на колена, стао да крши руке и да је обожава гласно и очајно. Али ниједно божанство није њу оживело нити испунило њену шупљу мешину крвљу. Она остаде укочена и хладна, са вечито слеђеним осмехом на слатким бледим уснама.

Феликс Балеста одигра пред директорима „Фолиа“ своје сцене, које су трајале шеснаест минута. Ако публика затражи додатак, ту је била Madame Јелена, певачица и играчица, која би је могла још пет минута разводити. Њега су одмах ангажовали. Првог новембра била је премијера. Он се назвао просто Балеста. Нико није слутио да се под њим крије баритон, који је пре осамнаест месеци уздрмао цео Њујорк. Сада, сада је био вантрлокист, он, Феликс Балеста, који се крио чак и од своје породице, од срамоте и очајања. Па ипак, он није више жалио за изгубљеном славом, његова је жалост била угашена, јер љубав — љубав гаси све. Она је пореметила његове мисли, његов крвоток и била једина садржина његовог живота.

Слава је остала верна лепом двадесетпетогодишњем младићу. Феликс је био сада лепши него икада. Очи су му имале нечега

тако дирљиво немоћног, нечег непојамног, кожа му је била бледа као стара слонова кост, његова широка рамена, узан струк давали су му египатску драж; његова су уста, мекана, велика, румена, влажна, изгледала колико чулна толико и чедна, и дражила су жене. Позориште је било дупке пуно странаца, кокота и трговачких помоћника. Феликс је пуштао своје фамозне лутке да брбљају којешта не сасвим чистим француским језиком, али који је звучао врло пријатно; тенориста је крештао, Тиролац певао масне поскочице, попа се бунио, кокота је покушавала да заведе слабога, али је сељанка постала љубоморна, да се није пробисвет за њу заузео.

Разним гласовима говориле су лутке, викале, смејале се и певале тако живо, да су уливале страх, а са још страшнијом укоченошћу падале су понова на своја седишта. Смешна и уједно тајанствено страшна била је ова сцена, где је жив човек седео нем усред лутака, које су разговарале и убеђивале једна другу преко њега. И понеком осетљивом и фантастичном гледаоцу вероватно да је долазила мисао: Шта би било, ако би се ове лутке побуниле против свога учитеља? Шта би било, ако би се једнога дана игра обрнула, и управљач лутака постао сиграчка у њиховим рукама? И тако је одједном ова варијететска игра постала уметност, симбол. Хиљаду индолентних људи у сјајном позоришту згрозише се, као да је откривена нека дубока тајна живота. И пљескали су да се ослободе мóре која их је давила.

Феликс је морао да се појави. Лутке су седеле позади њега на својим столицама, као укочени посматрачи, који су се задубили, живи мртваци, и Феликс уведе своју Јелену, Јелену која му је била покорна. И док се она на рампи клањала публици и спремала да рецитује La Glu, паде њему нешто друго на ум. И он је у тренутку импровизирао једну љубавну сцену. Он је сам изјављивао својој лутки љубав. Она га хладно одби. Он је стаде молити, преклињати; потресена, она попусти; он је онда привуче к себи, она га загрли устежући се, и онда стадоше обоје клицати, муцати, стењати, он се био заиста загрејао, заборавио је на позориште, као да је жив створ у коме је пробудио љубав. А она му је падала на срце укочена, без живота, крећући се механички, са очима отвореним и хладним. Игра је била демонска, сцена сатанска. У једној ложи вриснула је једна жена, која није била у стању да издржи ову гротеску до краја. Али Феликс подиже своју лутку — њене ноге у љубичастим свиленим чарапама млатарале су у ваздуху и ударале га — и он је изнесе у триумфу, као да ове чудне љубавнике очекује напољу постеља.

Два се господина згледаше зачуђени. „Ти“ рече први, „јеси ли приметио како ова лутка личи на Синаиду?“ „Без сумње, Синаида. Морамо да јој причамо.“ Први рече: „Та зар она није на путу по Средоземном мору са војводом од Карера?“ Рекоше и заборавише.

Феликс Балеста остављао је увек своје лутке у позоришту. Ту су оне лежале у једном сандуку, спаковане једна на другу, искривљених глава, измешаних удова као да се мрзну, у свима позама љубави, страсти, мржње, па ипак без осећања. Само лутку Јелену носио је кући. Метнуо би је до себе у ауто, и тако би се одвезао. Сада је зарађивао десет хиљада франака месечно и становао у једном хотелу на Avenue Malakoff; ишао је обучен као какав денди, и изгледало је као да се потпуно вратио животу. Али стварно он је живео као у сну.

Он је свлачио лутку Јелену лагано и природно. Она је имала на себи свилену кошуљу, кроз коју је просијавала хладна ружичаста кожа. Са пуно љубави он је положи у своју постељу. Ту је лепа мала јогунаста главица лежала у бујној смеђој коси, коју је он раздрешио; на њеним уснама лебдео је осмејак, који јој је давао живота. Очи су јој биле затворене док је лежала; он јој подиже главу, и очни се капци лако раздвојише, и два ока заблисташе као да су влажна: у њима је заблистала чежња жене. Она је живела, била топла, природна и дочека га скапавајући од љубави.

Тако је лепи Балеста живео у једном браку снова са својом лутком, коју је оживљавала његова воља.

Када је примио ангажман на другом месту, променио је своје име и назвао себе „Пигмалион.“ И као Пигмалион прокрстарио је са својом лутком цео свет. Он је прошао све светске престонице Француске, Русије, Немачке, Италије. Играо је у Мадриду и у Португалији и уживао и топио се у шпанском језику. Матерњи му је језик давао духа, вица, идеја. У Лондону се није допао. Земља гротеске није имала смисла за гротескни дух. Али се зато у Берлину публика усхићавала њиме.

Феликс Балеста је био апсолутно срећан. Само понекад, усред бела дана, његова је воља била недовољна, те је налазио Јелену без живота. Онда је он падао у очајање, које се могло понекад развити до правог беснила. Он би је опипао, али је она била хладна. И онда би је подигао, да њену увек лепу главу размрска о зид, и тада би га прострелио њен поглед између бледих капака. И он би се стропоштао заједно с њом на под, загрлио би је јецајући, молио би је за опроштај; и, видећи га у сузама, сажалила би се неосетљива на његов јад и стала би лагано, оклевајући да одговара на његове пољупце.

Једне вечери у месецу марту, док је представљао на позорници, ступи једна витка лепа жена на терасу Винтергартена, и виде, преко хиљаду глава под њом, на осветљеној позорници себе под руку са једним човеком где прилази рампи.

Њен пратилац, који је тога часа пружао своју бунду келнеру, погледа зачуђено са ње

на позорницу. Зинаида, раније Јелена, у ствари Мод Хиџинс, запањено одговори на његов поглед. Она виде своју слику — на коју је још увек личила — где изводи једну бестидну љубавну сцену са човеком који је говорио из трбуха. Она стаде да умирује свога кнеза и размишљаше. Она није познавала у свом животу одвише мушкараца. Размишљајући тако сети се одједном Опере Метрополитен, виде једног младог лепог Ескамила, једног Тониа, у кога се била пролазно заљубила. Али пре него што је она ишта предузела, њега је нестало. Она није ни слутила да је сама постала судбина тога живота.

Сутрадан стала се она распитивати, па је сазнала да је Пигмалион ангажован у Милану и да путује кроз два дана. Онда је посетила своју пријатељицу Madame Nadai из Опере Лирик, која је и сама певала у Винтергартену. Од ње је сазнала, да је Пигмалиону право име Феликс Балеста и да му у глави није сасвим у реду. Она не сумња, да лепи Балеста, који је неприступачан за сваку жену, одржава један мистичан, а вероватно и сасвим реалан однос према својој лутки Јелени. Њу нико не сме дотаћи, он је узима са собом сваке ноћи кући, фризира је, и пудерише сам; иначе је благ, глуп, тих, богат, безопасно луд. Зинаида се опрости од своје пријатељице, одвезе се кнезу, прими од њега један чек, била је два дана врло љубазна, а трећега се изгуби. Као да је у земљу пропала.

Она се успела на исти воз, који је возио и Феликса Балесту право у Милано. Она је спавала у купеу до њега. Његов је куфер био врло дугачак и имао облик мртвачког сандука. Зинаида је покрила лице густим велом, и он је није познао. У Базелу је доручковала до њега и посматрала га. Он је био потпуно утонуо у други свет. Увече у Милану пратила га је она колима. Он је био узео приватан стан у Виа Марина. Она упамти улицу и број, и одвезе се у хотел „Милано“. По свима ћошковима дречале су плакате Пигмалионове. Он је играо у Едену. Сезона није више била добра. Зинаидин је план био сазрео. Она већ чами месецима. Одморила је своју свирепост, њена је чулност почела да сања, њен је виц био на измаку. Она узе спаваћу собу само за једну ноћ, издаде налог да јој се чува пртљаг док се не врати после више дана или месеца; своје бриљанте, свој накит од рубина, дијадему од смарагда предала је „биро-у“, узела признанице, заспала и пробудила се у априлу, у месецу лудости. У вече оде, сасвим просто обучена, уђе у кућу у Виа Марини, и пусти вратара, који није могао одолети бакшишу од двадесет лира, да јој отвори леп, хладан стан Феликса Балесте.

* * *

Око поноћи вратио се Феликс кући. Ушао је у свој стан и прошао све четири собе у мраку. У спаваћој соби постави Јелену на једну столицу, отклони завесе с прозора, да је месец, који је у том тренутку стајао над вилом Реале, разлио своју хладну светлост преко ћилима; свуче лутку, положи је у постељу, па се онда и сам свуче. Заспао је тако са њеном хладном руком на срцу. Али неколико сати доцније — у соби је владао потпун мрак, јер месец беше зашао — он се пробуди, јер рука склизну нежно с његових груди и мишица, мека, топла, мирисна, обави се око његовог врата. „Јелена,“ рече он сањив. И онда проговори лутка, она која је до сад увек била нема прошапута, она за коју је он морао да говори, рече му сада упијајући своја мирисна уста у његова: „Ја те љубим —“

Феликс се пробуди, из сна, из душевног поремећаја. Појмио је одједном, да — је све дотле било лудило, да је Јелена живела само од његове милости, и да је сва њена љубав, нежност и жар, да је све то био само одјек његова срца. Али сада је живела, сада је она била стварна и уистини испуњена душом, крвљу. Догодило се чудо, и он је у њега слепо веровао. Није посумњао у свој разум, нити у могућност. Било је богова, од којих га је један волео и оживео му сопствено дело. Он скочи, привуче је к себи и стаде је пипати. Она је цветала, мирисала, дрхтала, имала је сопствену снагу, којом му се инстинктивно одупирала; усне су јој се преливале и коса јој се са шумом повијала живо око његовог влажног врата.

Те се ноћи Феликс Балеста повратио свету и познао стварни живот. Јелена га је провела кроз све рајеве и кроз сва пакла уживања. Он је потонуо у провалију насладе, и тек у подне, када је сунце обасјало жарким сјајем белу кожу Јеленину, повратио се из своје бесконачне дубине. Лутка се није укочила.

Жива лутка рече:

„Ја не желим више да се ноћу појављујем на позорници. Мораш са мном на Корзо и у Галерију. Мени је потребно рубље и одећа. Ова хаљина није више по моди. Зар те није било стид да ме овакву приказујеш свету?“

Она скочи са постеље и раздера скупоцену хаљину са гласним кикотом. По том скочи пред огледало и рече, гледајући у њега: „Ти си лажна,“ и разби га бронзаним свећњаком. Једно парче закачи јој раме. Румена, чиста крв потече. Феликс је заустави својим уснама. Како је сладак био њен глас! Како се смео икада усудити да јој да свој! Како дивна њена ћуд, како прекрасан њен гнев! Да то, то је она желела, желела!

Феликс јави телефоном трговинама, и мидинете се појавише и маникери. На свима су се столицама лепршали шешири, чипке и свиле; брокат и крзно су шуштали, парфими мирисаху; и фризер је дошао, јер су одједном Јелени постале Феликсове руке одвише грубе. Он клече и глачаше јој нокте на ногама. Када

за купање била је испуњена наранчином водицом. Све су собе биле испуњене Јеленом, мирисом жене. Феликс подиже новац из банке и живот отпоче.

Живот је трајао десет дана, двадесет и приближавао се тридесетом. Феликс рече: „Првога маја морамо бити у Риму. Ангажован сам на четири недеље.“ Јелена се насмеја и рече: „Рим? У мају? Никада. Отићи ћемо у Пиренеје. Хајдмо, мени је потребна летња гардероба. — Хола!“ викну она кроз прозор. Улицом је пролазила нека старица, са тањиром љубичицâ у руци. Она застаде. Јелена узе чинчила-муф, којим се дотле играла и баци жени у наручје. „Ба!“ рече она, „зима је прошла. Феликсе —“

Он јој паде пред ноге.

„Јелена, ја те љубим.“

Он је неисказано патио. Она му је изјавила да неће те вечери да га прати у позориште, да неће да стоји иза прашњавих кулиса. И он се одвезе сам. Смандрљао је целу игру, изоставио лакрдије, да га публика не би задржала својим смејањем. Одлетео је кући аутомобилом; али поред њега није више била лутка, послушна лутка. Код куће, горе, била је жива лутка, лежала је на ћилиму и играла се с једним мачетом. Он је привуче к себи. „Не,“ рече она, „не марим“. И она се оте. Он је укочено погледа и викну: „Ти си моја лутка!“ — „Да,“ рече она. „Моја је воља твоја,“ викну он. „Да,“ одговори она, и баци мачку на сто. „Ходи!“ рече јој он преклињући. „Мени је потребна собарица,“ отпева она меденим гласом, „собарица, собарица“. Он рече дршћући: „Ја не трпим никога око тебе“. Она се насмеја и викну: „Молим те, изиђи напоље, твоје хаљине миришу на дуван. Зашто се појављујеш по тим јазбинама порока? Зашто ниси певач?“ Он ослушкиваше. Далеке, далеке слутње појавише се, визије једне огромне позорнице, на којој је он певао један дирљив пролог; он се сети — — — Онда рече Јелена нестрпљиво: „Где си? Ходи, ходи.“ Њене раширене руке биле су слатка смрт, њена пљувачка Лета, њено крило Нирвана.

Уштеда се Феликсова смањивала страховитом брзином. Губио је у хонорару. Јер када је Јелена изјавила жељу да посети Скалу, он ју је испратио, и те вечери није ступио на позорницу. То га је стало три хиљаде лира. Када је она чула за то, нареди му, да је више не прати. Сада се он често враћао кући око поноћи, а ње није било. Она је долазила у зору. Он је стајао у грозници на улици и чекао је. Она се враћала пешке, вукући свој црвени брокат за собом по влажном камењу. Лице јој је било бледо, очи уморне, усне мртве. „Где си била?“ прошанута он. Она рече: „Уморна сам“. Он је онда понесе уз степенице и свуче је. Одједном врисну. Она се мало усправи, уморна, зловољна, опака. Он стави прст на њена недра, где је горела црвена бележа једног уједа. „Ах, тако!“ рече она немарно, навуче јорган и заспа.

Он посматраше своје дело, које је над њим триумфовало, своју креатуру, која је њиме владала. Он ју је мрзео, презирао, а морао ју је волети. И он викну понова гласно: „Буди лутка, лутка, буди што си била! Умри, укочи се, постани лутка, лутка!“ Она се пробуди, осмехну се као подругљиво, окрену се, и дисаше мирно даље. Он је нарушио њен сан. Она га одгурну од постеље, згази га, и он остаде да лежи као пас крај њених ногу.

Јелена је владала њим, он је био њен створ, Пигмалион је служио Галатеи. Понекад, када би она остала сама, приступила би једном ковчегу и отворила га. У њему је лежала једна гола лутка у природној величини, која је носила њену главу. Она је имала просту уличну хаљину. Јелена се осмехну својој укоченој слици. Али се потом појави на њеном лицу страшан израз зловоље, свирепости. Она залупи ковчег и сакри кључ. И стаде да премишља: шта је било у глави Феликсовој? Је ли веровао у чудо да је она лутка која је оживела, и је ли заиста био луд? Али јој је он онда лежао на савести. Савест — И она погледа у себе. И она је била празна као она лутка. Можда је у њој све само мртви механизам. Шта, помислила би она ужаснута, да нисам и ја само лутка, или сам уистини постала лутка, тиме што сам јој заузела место? Живим ли ја? осећам ли? мислим ли? или сам машина? Она се погледа у огледало, најежи се и дрекну. Да ли се и она примицала лудилу, осећајући се као лутка? Она учини неколико корака, подиже руке, намерно аутоматски, укочено. — Да, она се приближавала лутки, механизам је отпочео да је потчињује. Она се стресе. Краја, само краја —

Идућега јутра изненадио је Феликс Јелену у наручју фризеровом. При отвореним вратима није могла одолети тренутној ћуди и загрлила га. „Молим те,“ рече Јелена смејући се, „један тренутак“. Феликс удари главом о ивицу од врата. Видео је пожар, муње, крв и изгледало је као да га неки страховит бол цепа. Али је он живео. Јелена га удари ногом и нареди му да је прати. Била јој је потребна златна укосница за нову фризуру. Тога је дана имао Феликс у џепу последњу хиљадарку. Прошле је ноћи требало да отпутује у Рим. Сада више није могао да стигне на време, а није ни депешу послао. Ангажман је био проигран. Од чега ће живети са Јеленом? Је ли имао још снаге за рад? Зар није већ дотле дошло, да би Јелена могла њега да приказује свету? Он лутка, а она та која ће га оживљавати, покретати.

Јелена купи укосницу за шест стотина лира, а како јој се допао и један скроман прстен, купи и њега. Феликс остаде дужан четири стотине лира, кеса му је била празна. Када су се вратили кући, пробуди се у њему последњи пут његова воља. Он баци Јелену на једну столицу и покуша да је као неки врач опчини, не би ли опет постала лутка. Кретао је руке над њеном главом, и његов је глас имао мистичну силу. Јелена осети са стрепњом моћ сугестије. С муком се уздржавала да не заспи. Али је Феликс, уморан, раздрешених нерава заспао.

Пробудио се када се доле залупише кућна врата. Једна дама у простој хаљини, са кесом од накита у руци изашла је и журила у парк преко пута, у правцу вароши. Било је мрачно, али је светлост од уличних фењера треперила у соби, и Феликс угледа Јелену где седи према њему на столици, на истом месту, где ју је он бацио. Он је викну. Она се не покрену. Уморан и слаб диже се, приступи ближе и дочепа њену руку. Она је била хладна и укочена; лепа се глава пови у назад и укочене стаклене очи гледаху га непомично. Јелена је поново постала лутка —

„Јелена,“ викну он и раздрма је. Али она више није оживела. „Јелена!“ Њен глас, само још једном њен сладак глас! „Јелена!“ Још једном само њен топли загрљај, још једном само осетити дрхат њених влажних усана. „Јелена!“ И он је диже. Удови клопараху, мртви. Он се баци доле и повуче је са собом. Хладна, лака, крута лежала је на њему. Страховито близу гледале су га укочено њене стаклене очи. Где беше њена љубав, њена нежност, топлота њене крви? Где беше њено још љубљено неверство, њено слатко распикућство, њене свете ћуди? Он је свуче, раздера јој скупоцену одећу с тела. Ту је она била, нага, али не месо и кожа, већ хладни метал; смеђа коса била је мртва, крута, мале груди биле су се следиле, бедра без снаге. Где беше њена крв? Он докопа један нож и зари је у њено тело. Нешто прсну, звекну и нож продре у шупљину. Погодио је у механизам. Справа поче да ради, и одједном мртва лутка диже руке и ноге, размахну их и удари њима свог убицу, и као у самртној борби обавише се њене ноге око тела овога човека који је на њој клечао. Феликс врисну луд од страха: умирући лутка је оживљавала. Он удараше, удараше. Мртви удови прикљештише га. Ухваћен вештачким несаломљивим удовима паде он на круте металне груди и ту у његовом мозгу затрепта последња мисао.

Превод Давида Пијаде.

Најстарији глумац.

Најстарији глумац по годинама био је Француз Жан Ное. Он је умро као старац, у 118 година.

Ное се први пут јавио на позорници као дете од 8 година. Глумио је пуне 92 године. У току тих година играо је 28.010 различитих улога.

По његовом дневнику, који је водио врло брижљиво из дана у дан, види се, да је према тим улогама: 1040 пута умирао, 230 пута био краљ, 928 пута поштен човек, а зликовац 23.500 пута.

Човек из три века.

1587. године родио се у Сардинији Хупаколи, који је умро 1702. и због тога добио надимак „човек из три века“.

Хупаколи је провео младост врло повучено и скромно, нарочито докле је био свештеник. Доцније је био конзул. Женио се пет пута и имао 24 деце. Као храну највише је јео воће и дивљач; пио је само воду и никад није пушио. Устајао је рано и свакога јутра шетао до 10 часова. Од 10 сати до мрака радио је непрестано. Легао је рано.

Као старац од 100 година пешачио је по 4 миље за један дан. У 109. години изгубио је зубе и то је трајало 4 године. У 114. години добио је два велика нова зуба с којима је отишао и у гроб. Радио је до смрти.

Људске слабости.

Анри III, француски краљ, никад није смео да уђе у собу у којој је била ма каква мачка. — Херцег Ерегон пао би у несвест, када би спазио живог зеца. — Пољски краљ Владислав осетио би зиму, чим би спазио јабуку. — Еразмо је добијао грозницу, када би видео живу рибу. — Тихо де Брахе пада у несвест, када при лову спази лисицу. — Ла Мот није подносио музику, а допадала му се грмљавина. — Марија Медичи, љубитељка цвећа, није волела руже. — Цар Иван I падао је у несвест, када би га која жена погледала смело у очи.

Како се све могу зарадити паре!

Путовао један путник из Аустрије у Швајцарску и, жедан, у ресторан-вагону брзога воза попио боцу вина, за коју даде 500 аустријских круна. На првој швајцарској станици прода празну боцу за 50 сантима.

После тога, разуме се кад је посвршавао послове у Швајцарској, врати се у Беч и нађе

у џепу од прсника оних 50 сантима од продате боце. Оде у банку и добије за њих 700 круна.

Тако је тај путник само зато што се потрудио да попије боцу вина, да прода боцу и промени паре, зарадио пуних 200 круна.

До душе, аустријских; али зарадио је!

*

Нов женски позив.

Ви се не чудите кад слушате да многе жене упражњавају зубно лекарство. Али ће вас свакако изненадити чињеница да у Енглеској и у Сједињеним Државама има женских зубних лекара за — коње. Коњи од расе морају се неговати. Ако их боли зуб, мора им се помоћи. За чудо има више жена него мушкараца које су дантисте по кућама лордова, али не да лече зубе лордовима већ њиховим тркачким коњима. Тај позив захтева прилично смелости, јер је коњ у својој зубној нервози много безобзирнији од људи, а рука лекара налази се у његовој чељусти. Али оне већ изиђу на крај са својим пацијентима.

*

Какво је време данас!

Један париски лист прича ову забавну чињеницу:

Чим време постане ћудљиво, наши париски репортери јуре у опсерваторију и питају љубазне научнике за прогнозу времена. Али да би то сазнали, они морају прећи тристотине и неколико десетина степеница.

Једног дана чуло се да је господин Икс, значајан стуб француских метеоролога рекао у једном салону, после ручка:

— Ја не знам зашто се та јадна деца толико муче да чују наше мишљење. Они би били много боље обавештени, кад би, седећи у каквом кафанском куту, написали шта било о времену — ми их не бисмо демантовали.

— Да би се могло са колико толико сигурности прорећи време, треба имати на уму ове појаве, објашњавао је научник. — Када пада киша, то је најчешће због ветра који дува са запада. Источни ветар проузрокује сушу. Што се тиче наглог скакања барометра, ваља га приписати обично притиску који наступа у Ирској. Ко оволико зна, може предсказивати време баш као и ја.

Чим се овај разговор разнео по Паризу, извештачи листова проредили су своје посете на кулу Светог Јакова.

Недавно је пролазио кроз двориште једног париског дневника новинар који је изгледао тако дубокомислен и важан, да неки посетилац упита вратара са страхопоштовањем:

— Да није то г. С. који се бави спољњом политиком?

— Не, одговори вратар. То је г. Д., који сваке „ведри и облачи".

То је био репортер Д., који је писао прогнозе о времену.

Гости од осам франака.

Ова мала причица обишла је пре кратког времена све лондонске салоне.

Супруга сера Х., члана енглеског Доњег Дома, хтела је да има правог француског кувара. Препоручише јој једнога, који је пре рата дуго година служио у кући руског посланика у једној од европских престоница.

Дама се намршти.

— О, ја сам 1912. године једанпут ручала код грофа И., узвикну она, — сећам се да је ручак био врло осредњи.

На то кувар замоли госпођу да му каже неколико имена оних гостију који су, осим ње, присуствовали томе обеду. Пошто му је она рекла ко је све био, он прихвати:

— Ја се не чудим зашто се госпођи није свидео тај ручак. Госпођа је била међу званицама од осам франака.

И он објасни:

— Код грофа И. нису сви ручкови били једнаки. Кад је био међу званицама какав велики кнез или принц, онда је ручак стајао по тридесет франака од особе; кад су биле високе личности, онда сам добијао од главе по двадесет франака; за колеге господина грофа и за друштво из посланства примао сам по петнаест франака. Али кад су долазили чланови Парламента, Његова Екселенција није хтела да потроши више од осам франака од душе. Још је говорио: „И то је много за такав свет."

Леди Х. није узела бившег кувара бившег царског посланика. А кадгод је причала о томе, она би рекла:

— Боље је узимати послугу која није служила код високе руске господе, јер та послуга има врло лоше навике.

Лепе руке.

Није дано свакој жени да има од рођења танану и лепу ручицу, са нежним зглавцима и уским прстићима. Али жена може увек избећи бар да јој руке не огрубе од неблагодарног кухињског посла. Имате ли изношених старих рукавица, навуците их кад послујете по кухињи. Када шијете, заштитите прст гуменом навлаком. Иначе вам неће помоћи никакви глицерини нити помаде за очување меке и беле коже на рукама.

Добар закупац.

У једном лондонском листу изишла је ова белешка:

— Закупац куће бр. 405 у улици N. N. обавезао се уговором да ће кућу оставити у стању како му је сопственик предао. Пошто му је отказан закуп и мора да се сели, то жели да купи: 100 пацова и 500 стеница. Пацови треба да су велики и разнога пола. Плаћа добро.

Тако добри закупац жели да остави газди све оно што је затекао у кући.

Пред судом.

Судија: — Оптужени, јесте ли жењени?

Оптужени: — Нисам, господине судијо.

Судија: — У толико боље за вашу жену.

*

Код лекара.

— Докторе, ви не узимате ствар озбиљно.

— Уверавам вас, да сам заиста болесна, а ви ми одговарате, да ми је потребан одмор. Чак нисте тражили ни да вам покажем језик.

— Није потребно да га видим, госпођо; уверен сам, да је и њему потребан одмор.

*

Из дечјег царства.

— Је ли, сине, шта си урадио са оним парчетом колача што је остало на столу.

— Дао сам га, мамице, једном малом сиротом дечку, који је био здраво гладан.

— То је врло лепо од тебе, драго моје дете. Где је тај мали сиромашко? Дала бих му грош!

— Дај овамо, мамице; ја сам то био здраво гладан.

*

После испита.

Деда: — Јеси ли добио књигу?

Унук: — Јесам дедо, али само једну мање него прошле године...

Деда: — А колико си прошле године добио?

Унук: — Једну.

*

Прва брига.

— Замислите само, драга госпа Маро, у оном судару погинуо је и наш пријатељ Поповић са целом породицом. Од целе куће само је куварица остала у животу.

— Страхота! Али реците, да ли би се могао добити његов стан и та служавка. Не питам за цену!

*

Из суда.

Судија (чувеном разбојнику који је с тешком муком ухваћен):

— Ти си опљачкао и побио толико и толико људи. Признајеш ли?

— Да, све сам то учинио. Али ни то није све: има нешто још горе!

— ?...

— Што сам се дао ухватити!

*

Комедија и трагедија.

— Је ли, мама, зашто се све комедије свршавају венчањем?

— Зато, кћери моја, што од тог тренутка настаје — трагедија...

*

У школи.

Учитељ говори ђацима да треба да се уче да се подједнако служе обема рукама. На то ће један малиша добацити:

— Е, онда, пробајте, господине, да завучете леву руку у десни џеп панталона!

*

Женска тајна.

— Ја, брате, не познајем ниједну ствар, коју би жене чувале као тајну.

— Ја знам. То је број њихових година

*

Међу сликарима.

— Никада ни једну слику не могу да довршим. Увек пре тога поједем модел.

— ?...

— Па да, ја сликам само: јабуке, грожђе, лубенице и т. д.

*

У суду.

Сведок, који је потпуно ћелав:

— Када сам видео то, од ужаса ми се коса на глави почела дизати.

*

Ратни богаташи.

На балу код једног ратног богаташа, свира се на клавиру један комад у четири руке.

Један „пријатељ" ће приметити:

— Ала је циција! Има само један клавир за двоје.

*

У школи.

Учитељ: — Коју је прву ствар учинио Луј XII, када се попео на престо?

Ученик: — Сео је на њ.

*

Препоручује се.

Код министра.

— Мој деда је био један од првих инжињера у земљи. Мој отац је бирао вашег оца. Мој ујак је кумовао вашој сестри. Моја сестра од стрица прави шешире вашој госпођи супрузи.

Министар: — А ви?

— Ја? Молио бих вас за једно место.

*

Јамство.

— А мираз?

— Не брини, добијам масан мираз! Мој будући таст био је петпут осуђиван за зеленашење намирницама.

Велетрговина
П. Теслић и друг
Сисак
продаје почам од 25 литара даље, уз цену од К 32·— по литри на више, изврсну шљивовицу из властитих пецара и дупло рафиновану жесту са свог складишта у Сиску.

Кубикашка колица
лиферујем у најбољој изради и на велико. По жељи шаљем на углед.
Кароль Мећери
Стари Бечеј (Бачка)

КУВЕРТЕ
у свим величинама разне каквоће. Роба прворазредна. С тиском или без тиска. Умјерене цијене. Производи и разашиље брзо
В. Вошицки
творница куверата
Копривница, Хрватска.
Узорци на захтјев бадава.

Ципеларски Обрт
Иван Кроис
Марибор, Корушка 18
Ручна дела из властите радионе, утем. г. 1882.
Тражите ценике.

Најновија књига:
РАСТКА ПЕТРОВИЋА
Бурлеска господина Перуна Бога Грома.
Цена 10·— дин.
Изашла као 3. свеска
Библиотеке „Албатрос“
у издању
Свесловенске Књижарнице
М. Ј. Стефановића и Друга
Београд, Поенкареова ул. 36.

Речи „Књижара Здравка Спасојевића, Београд“ из доњег огласа треба исећи да би се могло учествовати на нашем конкурсу објављеном на 17. страни.

КЊИЖАРА ЗДРАВКА СПАСОЈЕВИЋА, Београд.

Препоручује следеће књиге:

	Дин.
Ф. М. Достојевски: Вечни муж	10·—
И. А. Гончаров: Понор (Верина љубав)	12·—
Франсоа Копе: Анриета, роман	3·—
Лав Толстој: Ђаво, приповетка	2·50
Марсел Прево: Нова женска писма	5·—
Максим Горки: Стража	2·—
Стара Ивергила	1·—
А. „де Вињи“: Црвени печат	2·—
Жан Ришпен: Чудне смрти	1·—
Г-ле Бон: Психолошки закони развића народа.	5·—
Д-р Иван Пријатељ: Словеначка књижевност (с предговором Павла Поповића)	6·—
Б. Стојадиновић: Самом себи (песме)	4·—
П. Ј. Одавић: О уметности и уметницима	8·—
Лука Зрнић: Светски рат	2·—
Народна држава и вера	3·—
М. „М.“ Вукићевић: Историја Срба, Хрвата и Словенаца I део од половине VII до краја XV века.	7·—
М. М. Вукићевић: Историја Срба, Хрвата и Словенаца II део од краја XV века до данас	8·—
Б. Јоксимовић: Музички буквар	3·—
Ф. М. Достојевски: Неточка Незванова	12·—
А. Т. Писемски: Хиљаду душа, роман	32·—
А. Чехов: Каштанка	3·—
А. Бордо: Вунена хаљина	12·—
Г. де Мопасан: На води	8·—

У штампи:
А. И. Куприн: Двобој, роман.
Марко Цар: Око књиге и живота, Есеји.
Опширан каталог на захтев шаљемо бесплатно.

dobiva se opet svagdje. Glavno skladište i generalno zastupstvo za cijelu Jugoslaviju
Jugopharmacia D. D.
Zagreb, Prilaz br. 12.

Још неколико комплета сензационог романа из недавне прошлости, који је изишао у 22 брошуре са 20 слика и био разграбљен
„Злочинци на престолу“
у самој ствари низ истинитих доживљаја чланова дома Хабсбурговаца, чија је публикација изазвала највећу сензацију, може се добити по цени од
Динара 10·— по комплету
по избору ћирилицом или латиницом, ако се новац пошаље унапред на администрацију
„Илустрованог Листа“, Београд.

Još nekoliko kompleta senzacionog romana iz nedavne prošlosti, koji je izišao u 22 brošure sa 20 slika i bio razgrabljen
„Zločinci na prestolu“
u samoj stvari niz istinitih doživljaja članova doma Habsburgovaca, čija je publikacija izazvala najveću senzaciju, može se dobiti po ceni od
Dinara 10·— po kompletu
po izboru ćirilicom ili latinicom, ako se novac pošalje unapred na administraciju
„Ilustrovanog Lista“, Beograd.

Власник и одговорни уредник за штампарију и лист Иван Зрнић, Београд, Коларјска улица 22. Телефон број 1751.

Појединн број
1·— динар.
Поштарина плаћена.
Појединн број
1·— динар.

ЗАБАВНИК
Илустрованог Листа

Независан породично-забавни лист. Уређује одбор. Излази сваке суботе.

Број 5. **Београд, 4. II. 1922.** **Година I.**

У идућем броју почињемо доносити нови роман

„Црвена Удовица“

од чувеног норвешког писца Свена Елвестада, писца занимљивог романа „Љубав лорда Нелзона“, који се објављује у „Илустрованом Листу“.

„Црвена Удовица“ је најинтересантнији роман тога модерног, европског Конана Дојла, и ми смо уверени да ће побудити најживље интересовање и напрегнуту пажњу свих наших читалаца.

Место у колима.
Шанфор.

Војвода од А...., одсутан на двору више година, враћао се из своје области Бери у Париз. Његова кола преврнуше се и сломише. Била је врло оштра зима. Рекоше му да ће требати два сата за оправку. Он виде једну нову запрегу и запита за кога је: рекоше му да је за владику из Ремса, који путоваше за Версаљ. Он посла све своје људе, задржавши само једног, коме нареди да се не појављује без наређења. Владика пристаде. Док коње испрезаху, војвода замоли једног од људи владичиних да потражи једно место за једног честитог човека, чија су се кола сломила и који је осуђен да чека два сата на њихову оправку. Човек оде и изврши налог.

— Какав је то човек? рече владика. Је ли то какав као што се пристоји?

— Мислим, господине; има изглед врло честитог човека.

— Шта ти подразумеваш под изгледом честитог човека? Је ли пристојно обучен?

— Господине, просто, али добро.

— Има ли послугу?

— Мислим, господине.

— Иди и извести се!

Послужитељ одлази и враћа се.

— Он их је, господине, послао напред, за Версаљ.

— Ах! То је већ друга ствар, али још не све у реду. Запитај га да ли је племић.

Лакеј оде и врати се:

— Да, да, господине, племић је.

— У добри час; нека дође, видећемо шта је!

Војвода долази, поздравља. Владика даје знак главом, нешто се помера, да би направио једно мало место у колима. Он види крст Светог Луја.

— Господине, — рече војводи, — жао ми је што сте чекали, али нисам могао уступити место у мојим колима обичном човеку, признаћете! Знам да сте племић.

— Ви сте у служби, као што видим?

— Да, господине.

— И идете у Версаљ?

— Да, господине,

— У канцеларију, без сумње?

— Не, немам никаква посла са канцеларијом; идем да се заблагодарим.

— Коме? Господину Лувеу?

— Не, господине, Краљу.

Владика се помера и уступа још мало места.

— Краљ вам је дакле учинио какву милост недавна?

— Не, господине, то је дугачка историја.

— Причајте само!

— Ствар је у томе да сам, пре две године, удао кћер за човека не богатога (владика понова заузима простор који је уступио у колима), али врло знатног имена (владика понова уступа место).

Војвода продужава:

— Његово Величанство изволело се заинтересовати за овај брак (владика направи много